

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌درسی رشته

حقوق کیفری و جرم‌شناسی

Criminal Law and Criminology

مقطع دکتری تخصصی

گروه علوم انسانی

پیشنهادی کارگروه حقوق

بیت

نام رشته: حقوق کیفری و جرم شناسی

عنوان گرایش: -

گروه تحصیلی: علوم انسانی

دوره تحصیلی: دکتری تخصصی

زیر گروه تحصیلی: حقوق

نوع مصوبه: بازنگری (به همراه تغییر عنوان)

پیشنهادی: کارگروه حقوق

تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۰۴/۲۵

برنامه درسی بازنگری شده و تغییر عنوان یافته دوره دکتری تخصصی رشته حقوق کیفری و جرم شناسی در جلسه شماره ۲۲۵ تاریخ ۱۴۰۲/۰۳/۰۱ شورای تحول و ارتقای علوم انسانی تایید و در جلسه ۹۶۲ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۲۵ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو - برنامه درسی رشته حقوق جزا و جرم شناسی مصوب جلسه جلسه ۲۸۴ تاریخ ۱۳۷۳/۰۷/۱۷ شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی منسوخ شده و برنامه درسی بازنگری شده با عنوان جدید، جایگزین آن می‌شود.

ماده سه - این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار - این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ (در صورت درج در دفترچه انتخاب رشته سازمان سنجش آموزش کشور) به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر قاسم عموعابدینی

معاون آموزشی

و دبیر شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

دکتر رضا نقی زاده

مدیر کل دفتر برنامه ریزی آموزش عالی

و دبیر کمیسیون

اعضای کمیته تخصصی حقوق کیفری و جرم‌شناسی

دکتر محمدجعفر حبیب زاده: استاد دانشگاه تربیت مدرس (مسئول کمیته)

دکتر حسین آقابابایی: دانشیار دانشگاه گیلان

دکتر محمدعلی اردبیلی: استاد دانشگاه شهید بهشتی

دکتر غلامحسین الهام: دانشیار دانشگاه تهران

دکتر جلیل امیدی: استاد دانشکده الهیات دانشگاه تهران

دکتر احمد حاجی ده‌آبادی: استاد پردیس فارابی قم

دکتر علی خالقی: دانشیار دانشگاه تهران

دکتر بهزاد رضوی فرد: دانشیار دانشگاه علامه طباطبایی

دکتر محمدرضا رهبرپور: استادیار دانشگاه علامه طباطبایی

دکتر عباس زارعت: استاد دانشگاه کاشان

دکتر حسین سلیمانی: استادیار دانشگاه مفید قم

دکتر عباس شیخ‌الاسلامی: دانشیار دانشگاه آزاد مشهد

دکتر محسن عینی: دانشیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (دبیر کمیته)

دکتر فیروز محمودی جانکی: دانشیار دانشگاه تهران

دکتر رحیم نوبهار: دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

مشارکت‌کنندگان در بازنگری برنامه: به ترتیب حروف الفبا

اردبیلی، محمد علی	استاد دانشگاه شهید بهشتی
ابراهیمی، شهرام	استادیار دانشگاه شیراز
الهام، غلامحسین	دانشیار دانشگاه تهران
آقابابایی، حسین	دانشیار دانشگاه گیلان
توجهی، عبدالعلی	دانشیار دانشگاه شاهد
حبیب‌زاده، محمدجعفر	استاد دانشگاه تربیت مدرس
خالقی، علی	دانشیار دانشگاه تهران
ذاکر حسین، محمدهادی	استادیار دانشگاه تهران
رایجیان، مهرداد	استادیار سازمان سمت
رضوی فرد، بهزاد	دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی
زراعت، عباس	استاد دانشگاه کاشان
رهبرپور محمدرضا	استادیار دانشگاه علامه طباطبائی
سلیمانی، حسین	استادیار دانشگاه مفید
شیخ‌الاسلامی، عباس	دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی مشهد
عینی، محسن	دانشیار دانشگاه بین‌الملل امام خمینی
قماش، سعید	دانشیار دانشگاه کاشان
محمودی جانکی، فیروز	دانشیار دانشگاه تهران
مقدسی، محمدباقر	استادیار دانشگاه بجنورد
مؤذن زادگان، حسنعلی	دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی
موسوی مجاب، سید درید	استادیار دانشگاه تربیت مدرس
نجفی ابرندآبادی، علی حسین	استاد دانشگاه شهید بهشتی
نوبهار، رحیم	دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

فصل اول

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

عنوان برنامه به فارسی: حقوق کیفری و جرم‌شناسی	عنوان برنامه به انگلیسی: Criminal Law & Criminology	رشته: حقوق کیفری و جرم‌شناسی گرایش: ندارد
دوره (مقطع): ☐ کارشناسی ☐ کارشناسی ارشد ☒ دکتری تخصصی		کار گروه: حقوق
نوع برنامه: ☐ تدوینی (تأسیسی) ☒ بازنگری تحولی		تاریخ تدوین: ۱۳۷۲/۲/۵ تاریخ آخرین بازنگری: خرداد ۱۴۰۲

۱-۱- مقدمه

حقوق کیفری و جرم‌شناسی، از شاخه‌های مهم علوم جنائی است که به بررسی ماهیت و عناصر رفتارهای مجرمانه‌ای می‌پردازد که به موجب قانون ناقض نظم عمومی، ارزش‌های اجتماعی و حقوق اشخاص است و بر چگونگی اجرای مجازات توسط دولت نظارت می‌کند. شاخه هنجارین حقوق کیفری فقط به سرکوب نظر ندارد و در اندیشه اجرای سیاست‌هایی است که پیشگیری از جرم را محقق می‌سازد، لذا از همراهی دانش جرم‌شناسی که بر علت‌شناسی وقوع جرم و پی‌گیری تدابیری برای پیشگیری از وقوع آن تاکید دارد، برخوردار است.

شماری از موضوعات که موجب طرح مسائل نوین گردیده و بررسی علمی کاستی‌ها و تحول قواعد نظام حقوقی ملی را اجتناب‌ناپذیر کرده است. این عوامل که بر خی از آنها عبارتند از: پیچیدگی مفاهیم، منافع سرشار و فرامرزی بودن برخی از جرائم، آثار و پیامدهای سنگین آن‌ها بر نظم و امنیت ملی و فراملی، حرفه‌ای شدن بزهکاری و دخالت متخصصان در جرم، گسترش انواع جرایم در فضای سایبر، استفاده از فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی، فساد برخی مقامات دولتی و سازمان‌های پلیسی و نظام عدالت کیفری، افزایش جمعیت کیفری زندان‌ها، تزلزل نهاد خانواده از نظر ارزش‌های دینی، اخلاقی و اجتماعی، تبعیض ناروای جنسیتی، خشونت و مداخله برخی نهادها در حریم خصوصی شهروندان، وضع و اصلاح قوانین آزمایشی و در مواردی غیر کارشناسی یا مبتنی بر عوام‌گرائی، توسعه فقر و فساد اقتصادی، اختلافات قومی و نژادی و رویکرد انتقادی برخی از آنها به نهاد عدالت کیفری، بحران‌ها و مشکلات امنیتی در کشورهای همسایه و هجوم مهاجران به خاک ایران، تعارض‌های منطقه‌ای و توسل به ترور و خشونت در برخی مناطق ایران، خطوط قرمز نظام قانونگذاری ایران در وضع یا اصلاح برخی قوانین، ناکارآمد بودن نظام زندان در اصلاح مجرمان و اقبال به مجازات‌های جایگزین حبس، عدم توازن برخی از قوانین ماهوی کیفری با قوانین دادرسی کیفری، رویکرد امنیتی مراجع قانونگذاری به برخی موضوع‌های جنائی، تغییر پی در پی قوانین دادرسی کیفری، شیوع برخی جرائم مانند قاچاق کالا در پاره‌ای مناطق و ضعف تحقیقات تجربی و مبتنی بر مطالعات میدانی، نقش سترگ برخی آموزه‌های حقوق بشر و خواست شهروندان و جامعه مدنی به رعایت این آموزه‌ها در قانونگذاری و دادرسی کیفری، موقعیت و اهمیت برخی اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای و ضرورت بررسی عمیق و نه سطحی برای الحاق و پذیرش آن‌ها، ضرورت تعامل حقوق کیفری با برخی دانش‌های علوم انسانی مانند جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و سایر گرایش‌های حقوقی به ویژه حقوق بشر، حقوق سلامت، حقوق رسانه، حقوق بین‌الملل، حقوق مهاجرت، حقوق اقتصادی، حقوق

خانواده، حقوق ثبت و... همچنین تمایل فزاینده دانشجویان حقوق کیفری به موضوع‌های میان رشته‌ای، لزوم بازنگری، بازاندیشی و تحول در برنامه عالی‌ترین سطح دوره تحصیلی حقوق کیفری [دکتری] را با ملاحظه اقتضائات ملی و آموزه‌های اسلامی ضروری کرده است.

لازم به یادآوری است که چهار شاخص "اسلامی‌بودن"، "بومی‌کردن"، "روز آمدی" و "کارآمدی"، به عنوان معیارها و شاخص‌های اصلی در بازنگری برنامه دوره دکتری حقوق کیفری مورد توجه قرار گرفته است. تحول در برنامه آموزشی- پژوهشی دوره دکتری زمانی محقق می‌شود که نظام آموزش عالی، پژوهش محور باشد و استاد در ارائه درس، دانشجو را به تفکر و اندیشه‌ورزی تشویق نماید. بی‌تردید، پژوهشی مکمل آموزش است که افزون بر آن که دغدغه دستیابی به آخرین دستاوردهای علمی را دارد، مسئله‌محور باشد. آموزش نیز افزون بر برخورداری از جنبه نظری باید حل مسائل و مشکلات جامعه به‌ویژه مبارزه مؤثر با بزه‌کاری، درمان بزه‌کاران و رفع آلام و خسارت‌های بزه‌دیدگان را به خوبی مد نظر قرار دهد. آشکار است که با توجه به اصل ۴ ق.ا.، همراهی فقیهان و فضایی حوزه‌های علمیه با حقوقدانان در شناخت مسائل و موضوع‌های جدید و نوپدید و ارائه راه‌حل‌های نو، امری ضروری است و عدم همکاری و هم‌افزایی در این خصوص می‌تواند موانع و مشکلات جدی در مسیر بومی‌سازی و روزآمدی قوانین و مقررات که اصلی‌ترین منبع حقوق به‌شمار می‌روند، ایجاد نماید. به این منظور در تدوین این برنامه تا جای امکان تلاش شده است تا از ظرفیت و توان استادان حوزه و دانشگاه استفاده شود.

۲-۱- معرفی و تبیین برنامه درسی

موضوع حقوق کیفری، جرم، واکنش‌های قانونی علیه آن و بزه‌کار و پاسخ‌گویی کیفری بزه‌کاران است. در این برنامه تلاش شده در قلمرو موضوع‌های مزبور و در ذیل سرفصل‌ها ضمن توجه به تبیین مبانی و قواعد بنیادین و نهادهای حقوق کیفری و آموزه‌های شریعت اسلامی، از آخرین تحولات مرتبط با موضوعات در سطح بین‌المللی و حقوق خارجی نیز غفلت نشود تا موجبات تقویت و تعمیق بینش حقوقی دانشجویان فراهم شود. هم‌چنین در بازنگری برنامه درسی و سرفصل درس‌های فعلی این رشته و اصلاح آن، سعی شده است با ایجاد تغییرات لازم، بازنگری در محتوای درس‌ها و نیز افزودن سرفصل‌های جدید، کاستی‌ها و نیازهای جدید شناسایی شود تا زمینه پذیرش تفسیر موجه و وضع قواعد مناسب توسط قوه قانونگذاری فراهم شود.

۳-۱- اهداف رشته تحصیلی

ایجاد رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی، اهداف زیر را دنبال می‌کند:

الف. ارتقای دانش حقوق کیفری و جرم‌شناسی در کشور و ایجاد زمینه برای آموزش مفاهیم این رشته به منظور نظریه‌پردازی و تولید علم از طریق تبادل علمی با اندیشمندان و صاحب‌نظران حقوق کیفری و جرم‌شناسی در سطح بین‌المللی و استفاده از تجارب جهانی برای تدوین و روزآمدسازی سیاست جنائی و ارائه راه‌حل‌های مناسب برای اصلاح قوانین و مقررات ملی

ب. مطالعه تحولات حقوق کیفری ایران با توجه به تغییراتی که در پی انقلاب اسلامی پدید آمده است، از جمله واکاوی نقش اصل ۴ ق.ا. در تدوین مقررات کیفری و بررسی میزان همگرایی آن با تحولات بین‌المللی و شناسایی نیازها و

کاستی‌های نظام حقوقی ایران و ارائه پیشنهادها و تدابیر مناسب با اقتضائات ملی به منظور اصلاح رویکردها، قوانین و مقررات.

ج- تربیت متخصص و پژوهشگر در قلمرو مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی به منظور تدریس در دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی کشور و پژوهش و تقویت نوآوری و ابتکار در ارائه الگوهای ایرانی-اسلامی برای نظام کیفری.

د. تربیت کارشناسان حقوقی خبره برای دستگاه قضائی و اجرائی، افزایش و تقویت مهارت، توانمندی و بینش حقوقی دادرسان، وکلای دادگستری، مشاوران حقوقی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی و مدیران و کارشناسان مرتبط با نهادهای عدالت کیفری.

ه. آشناکردن حقوقدانان با نهادها و سازوکارهای حقوق کیفری دیگر کشورها به منظور توفیق حضور آنان در عرصه بین‌المللی.

۴-۱- اهمیت و ضرورت رشته

نیاز روز افزون دانشگاه‌ها به نیروهای مجرب و آشنا به حقوق کیفری و علوم وابسته و نیز ضرورت تقویت دانش فنی حقوقدانانی که در مسند قضا و یا در سمت‌های مشاور با مسائل عملی مقررات و ضوابط قانونی سر و کار دارند اهمیت تأسیس این دوره را به خوبی آشکار می‌سازد. گسترش آموزش حقوق با توجه به نیازهای کشور و هدف‌های برنامه توسعه فرهنگی و آشنانمودن حقوقدانان با نظام حقوقی دیگر کشورها از جمله محورهای اصلی برنامه این دوره است.

۱-۱-۴- اهمیت و ضرورت بازنگری برنامه

ضرورت بازنگری برنامه درسی و سرفصل درس‌های دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی با ملاحظه چهار هدف: "اسلامی‌سازی"، "بومی‌سازی"، "روزآمدی" و "کارآمدی" پس از حدود سی سال امری بدیهی است. ضرورت به-روزرسانی از این واقعیت ناشی می‌شود که برخی از قوانین مرتبط با این رشته متناسب با نیازهای روز و تحولات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور اصلاح نشده‌اند و به تبع آن، بسیاری از محتواهای آموزشی از چند دهه پیش تاکنون تغییرهای لازم را نداشته‌اند. اگر چه تحقق اهداف هر رشته علمی، در پاسخگویی واقعی و کامل به نیازها، منوط به دست‌یابی به آخرین یافته‌ها و دستاوردهای دانش بشری در آن رشته است و در عمل هم بخش مهمی از محتوای برخی از درس‌های رشته حقوق کیفری تحت تأثیر نظریات و یافته‌های اندیشمندان حقوقی خارجی است، بومی‌سازی و انطباق آنها با شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و ارزش‌های جامعه ایرانی و هماهنگی آنها با نظام حقوقی داخلی از یک سو و سازگار نمودن آنها با موازین شریعت اسلامی، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. این رویکرد در برنامه درسی جدید لحاظ شده است.

همچنین نظر به این‌که در نظام حقوقی ایران، قانون مهم‌ترین منبع قواعد حقوقی است و بخش عمده برنامه‌ها و محتواهای درس‌های این رشته متناسب با وضعیت قوانین موجود است و به علت مشکلات و موانعی، روند پیوستن کشور به کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی متناسب با نیازها نبوده است، تبیین و بررسی این اسناد در مقاطع گوناگون دکتری و از آن جمله، حقوق کیفری و جرم‌شناسی یک راهبرد اساسی محسوب می‌شود. علاوه بر آن، برنامه فعلی دوره

دکتری حقوق کیفری مصوب ۱۳۷۳ است و در این فاصله به‌روزرسانی نشده و طبیعتاً با نیازها و تحولات جدید انطباق ندارد. از سوی دیگر، در تعدادی از سرفصل‌های برنامه‌های درسی قبلی، هدف "اسلامی سازی" که از اقتضات تغییرات اساسی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در نظام حقوقی است، مورد توجه قرار نگرفته است. از اینها مهم‌تر در دهه اخیر صاحب‌نظران حقوق کیفری به اهمیت مطالعات میان‌رشته‌ای و ارتباط وثیق این رشته با گرایش‌های مختلف مانند: حقوق بشر، حقوق رسانه، حقوق سلامت، حقوق کار، حقوق مهاجرت، حقوق اداری، حقوق اقتصادی، حقوق بیمه، حقوق خانواده و... بیشتر پی برده و در تبیین و تفسیر قواعد و ارائه راه‌حل‌های حقوقی به این موضوعات توجه بیشتری کرده‌اند. به این لحاظ نتایج مطالعات و پژوهش‌های یادشده در حد امکان در برنامه جدید لحاظ شده است، امری که به نوبه خود به کارآیی برنامه کمک می‌کند.

قواعد و تدابیر حقوق کیفری و جرم‌شناسی از طبیعتی دوگانه برخوردار است. آنها ضمن برخورداری از ثبات نسبی به‌ویژه در بخش قواعد حقوق کیفری، باید از پویایی و انعطاف لازم و زایش مناسب برای پاسخگویی به نیازهای روز و تحولات نسبتاً سریع اجتماعی، اقتصادی عصر فناوری اطلاعات برخوردار باشند. بنابراین، برنامه دوره دکتری متناسب با این تحولات، با التزام به دو اصل روزآمدی و کارآمدی، در تعریف درس‌ها و تدوین محتوی آنها با کمک استادان متخصص در هر حوزه تخصصی، آخرین تحولات و نیازهای روز را شناسایی نموده و در برنامه درسی و سرفصل‌ها گنجانیده است. در تدوین برنامه تلاش شده است تا خطوط هدایت‌کننده برنامه هر درس به گونه‌ای باشد که استادان و مدرسان این رشته معلومات خود را همواره به‌روز نگه دارند و موضوعات نوپدید و مسائل جدید حقوقی در حیطه‌های مختلف را شناسایی کنند و آخرین راه‌حل‌ها را با استفاده از سیاست‌ها و اصول بنیادین نظام حقوقی ملی و بین‌المللی و قواعد کلی حقوق داخلی و منابع معتبر اسلامی، استنباط نموده و به دانشجویان ارائه دهند.

علاوه بر آن، در انتخاب سرفصل‌های درس‌های مختلف، یکی از اولویت‌های اعضای کمیته تخصصی رشته حقوق کیفری، اهمیت کاربردی آنها است. از این روی مهارت‌افزایی و ارتقای توان استفاده دانشجویان این رشته از معلومات نظری خود در حل مسائل عملی، از خطوط اصلی برنامه جدید است که در تبیین اهداف، سرفصل‌ها و راهبرد تدریس درس‌های مختلف بر آن تأکید شده است.

به‌طور کلی، در تدوین برنامه جدید، همکاران گروه که همگی از متخصصان و پژوهشگران حقوق کیفری دانشگاه‌های برتر کشور بوده‌اند، سعی وافر داشتند که چهار رویکرد "اسلامی‌سازی"، "بومی‌سازی"، "روزآمدی" و "کارآمدی" را مورد توجه قرار دهند و در انتخاب محتوای درس‌ها و تدوین سرفصل‌ها منطبق با نیازها و تحولات روز، به ضوابط و معیارهای چهارگانه مزبور اهتمام ورزند. به‌علاوه در محتوای سرفصل‌ها و در روش ارائه مباحث بر جنبه تحلیلی بودن آن و تعمیق دانش حقوقی مخاطبان تأکید شده است؛ زیرا در دوره دکتری رویکرد دوره باید بر شاگرد پروری و استفاده از روش‌هایی باشد که قوه استنباط و تجزیه و تحلیل و تفکر انتقادی را در دانشجویان تقویت و مهارت و توان نظریه-پردازی را در آنها ایجاد و ارتقاء دهد.

۱-۵- تاریخچه رشته تحصیلی

رشته حقوق کیفری یکی از مهم‌ترین رشته‌های حقوق در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی داخلی و خارجی است. حقوق کیفری در برخی دانشگاه‌های جهان قدمتی بیش از یک قرن و در ایران پیشینه‌ای ۴۰ ساله دارد که از آن زمان تاکنون، تحولات زیادی داشته است. در نظام آموزشی ایران، در چند ساله اخیر رشته‌ها و گرایش‌های جرم‌شناسی، حقوق کیفری اطفال و نوجوانان، حقوق کیفری بین‌المللی، فلسفه حقوق کیفری، فقه کیفری و... به عنوان گرایش‌های مستعد برای ایجاد یک رشته مستقل در قالب گرایش‌های علوم جنائی مورد توجه قرار گرفته است.

بنابراین، چشم‌انداز پیش روی این رشته، گسترش و توسعه آن را همراه با پیچیدگی‌های رفتارهای مجرمانه و شخصیت مرتکبان، اهداف مجازات، نهادهای عهده‌دار عدالت کیفری، دخالت عوامل خارجی در جرم، دادگاه‌های بین‌المللی کیفری، رشد و توسعه فناوری، افزایش سطح تبادلات و تعاملات بازرگانی و اقتصادی بین کشورها و ... اجتناب‌ناپذیر ساخته است. مرزهای سنتی این رشته با سایر علوم انسانی روز به روز کمرنگ‌تر شده و ضرورت مطالعات میان‌رشته‌ای و افزایش آگاهی استادان و دانشجویان این رشته با حوزه‌های دیگر بیش از پیش نمایان گشته است. بنابراین، برنامه درسی این رشته باید به صورت دوره‌ای بازنگری و متناسب با نیازها و تحولات، به‌روزرسانی شود.

جدول ۱ - دانشگاه‌های دارای رشته حقوق کیفری در مقطع دکتری تخصصی

ردیف	نوع دانشگاه	نام دانشگاه
۱.	دولتی	تهران، شهید بهشتی، تربیت مدرس، علامه طباطبائی، کاشان، میبد
		قم، فردوسی، مازندران، گیلان، خوارزمی، شیراز، شهید مطهری،
		علوم قضائی و خدمات اداری دادگستری، ارومیه
۲.	آزاد اسلامی	علوم و تحقیقات، تهران مرکز، آیت‌الله آملی، اردبیل، اصفهان- خوراسگان، بندرعباس، بوشهر، بیرجند، تبریز، تهران جنوب، تهران شمال، چالوس، خمین، دامغان، رفسنجان، ساری، ساوه، سمنان، شهر قدس، شهرکرد، شیراز، قائم شهر، کرج، گرگان، لاهیجان، مراغه، مشهد، میبد، نجف‌آباد، نراق، یاسوج، یزد
		دانشگاه امام‌صادق(ع)
۳.	مؤسسات آموزش عالی غیرانتفاعی	

۱-۶ - ساختار (برنامه‌ریزی) آموزشی رشته

- روش نیازمحور
- روش آرمان‌محور
- روش متمرکز بر گسترش مرزهای دانش

● روش مهارت‌محور (تأمین نیازهای جامعه در موضوع مرتبط با برنامه)

در ساختار برنامه‌ریزی آموزشی دکتری رشته حقوق کیفری ضمن رعایت هر چهار روش یادشده، توجه برنامه آموزشی بیشتر معطوف به روش نیازمحور و روش مهارت‌محور است. از این رو در تدوین برنامه و تعریف درس‌ها روش‌هایی به کار گرفته شده است تا ضمن این‌که زمینه‌های آرمان‌گرایی نسبی و نیز شناسایی استعدادهای آماده برای تلاش برای توسعهٔ مرزهای دانش را فراهم می‌آورد، بر تأمین نیازهای کشور و تربیت نیروهای متعهد و متخصص برای ارائه خدمات علمی و حرفه‌ای حقوقی در عرصه مسائل کاربردی سازمان‌ها و نهادهای عدالت کیفری تمرکز نماید.

۷-۱- تعداد و نوع واحدهای درس

جدول ۲- توزیع واحدها

جمع واحد	نوع درس‌ها
۱۴	تخصصی الزامی
۴	تخصصی اختیاری
۱۸	رساله
۳۶	کل واحدها
طول دوره تحصیلی: ۴ سال	

۸-۱- مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

الف- دانش‌آموختگان مقطع دکتری رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی، پس از درک عمیق اهداف و فلسفه این رشته و فراگیری روش تحقیق و آشنایی عمیق با کاربرد تحقیقات علمی در حوزه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، مهارت لازم را برای تدریس و فعالیت آموزشی در دانشگاه‌ها و انجام تحقیقات حقوق کیفری و جرم‌شناسی به‌دست خواهند آورد.

ب- دانش‌آموختگان مقطع دکتری رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی، مهارت و توانایی لازم را برای اشتغال به کار در هر یک از نهادهای عدالت کیفری (شامل پلیس، دادسرا، دادگاه‌های کیفری، زندان، اجرای احکام و...) و ادارات حقوقی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی کسب خواهند کرد.

پ- دانش‌آموختگان این رشته پس از آشنایی با انواع تحقیقات علمی و تدوین رساله، مهارت لازم را در انجام تحقیقات حقوقی و به‌کارگیری یافته‌های تحقیق در تدوین راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های حوزه حقوق کیفری و جرم‌شناسی به‌دست می‌آورند.

ت- دانش‌آموختگان این رشته با شناخت عمیق نسبت به اصول و مبانی جرم‌انگاری مهارت لازم را در زمینه محدودیت‌ها و ضوابط جرم‌انگاری، تفسیر و چگونگی اعمال قوانین و مقررات و تعیین قلمرو مداخله کیفری و همچنین حمایت کیفری یا دیگر حمایت‌های اجتماعی، ترمیمی، درمانی از شهروندان و بزه‌دیدگان فرامی‌گیرند.

ث - دانش‌آموختگان این رشته ضمن آگاهی از دست‌آوردهای مطالعات حقوق کیفری تطبیقی به‌ویژه در حوزه جرم‌ها و پاسخ‌های کیفری، مهارت و توانایی لازم برای بهره‌گیری از تجربه دیگر نظام‌های حقوقی در مطالعه و ارزیابی نظام کیفری داخلی و ارائه نتایج آن به کنشگران صالح به‌دست خواهند آورد.

جدول ۳- مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه	درس‌های مرتبط
مهارت، شایستگی و توانمندی در تجزیه و تحلیل و حل مسائل حقوق کیفری	حقوق کیفری عمومی- حقوق کیفری اختصاصی آئین دادرسی کیفری- کیفرشناسی- فقه استدلالی
مهارت و توانمندی در مقایسه حقوق داخلی با قوانین بین‌المللی و نظام‌های حقوقی مطرح دنیا و شناخت نقاط قوت و ضعف آنها	حقوق کیفری بین‌المللی- حقوق کیفری عمومی حقوق کیفری اختصاصی- کیفرشناسی، آئین دادرسی کیفری، عدالت کیفری و حقوق بشر
مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی	درس‌های مرتبط
مهارت و توانمندی استفاده از منابع حقوق کیفری به زبان عربی و انگلیسی و نیز شایستگی و مهارت انجام مطالعات و پژوهش‌های علمی	فقه استدلالی، حقوق کیفری بین‌المللی، حقوق کیفری عمومی، حقوق کیفری اختصاصی، آئین دادرسی کیفری، کیفرشناسی، جرم‌شناسی
شناخت ریشه‌ها و مبانی قواعد حقوق کیفری	فلسفه حقوق کیفری- سیاست جنائی- عدالت کیفری و حقوق بشر، جرم‌شناسی، کیفرشناسی- جامعه‌شناسی کیفری، بزه‌دیده‌شناسی

۹-۱- شرایط و ضوابط پذیرش دانشجو در دوره

با رعایت شرایط عمومی مندرج در ماده ۳ آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D) شرایط اختصاصی ورود به دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی به شرح زیر است:

الف) دارا بودن مدرک کارشناسی در یکی از رشته‌های «حقوق»، «علوم قضایی»^۱ و «فقه و حقوق اسلامی»^۲ از یکی از دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ایران و یا دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی معتبر خارجی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جمهوری اسلامی ایران

تبصره ۱: سایر رشته‌های مرتبط با کارشناسی حقوق کیفری، توسط کارگروه حقوق شورای تحول و برنامه‌ریزی آموزش عالی تعیین و ابلاغ می‌شود.

ب) دارا بودن مدرک کارشناسی ارشد در یکی از رشته‌های حقوق کیفری و جرم‌شناسی، حقوق کیفری اطفال، فقه و حقوق کیفری، از یکی از دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ایران یا دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی معتبر خارجی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جمهوری اسلامی ایران^۳

تبصره ۲: سایر رشته‌های کارشناسی ارشد حقوق (با زمینه حقوق کیفری) مرتبط با رشته دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی توسط کارگروه حقوق شورای تحول و برنامه‌ریزی آموزش عالی تعیین و ابلاغ می‌شود.

تبصره ۳: دارندگان مدارک تحصیلی کارشناسی ارشد غیر مرتبط با رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی نمی‌توانند در دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی ادامه تحصیل دهند.

پ) دارا بودن شرایط پذیرش دانشجو طبق ضوابط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

ت) پذیرش دانشجو به شیوه متمرکز از طریق آزمون سراسری.

ث) داشتن توانائی استفاده از زبان خارجی وفق آخرین مصوبات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و مؤسسه مربوط.

ج) قبولی در آزمون اختصاصی با سؤال‌هایی به تعداد مساوی از مواد درسی زیر:

حقوق کیفری عمومی، حقوق کیفری اختصاصی، آیین دادرسی کیفری، متون فقه کیفری شامل (حدود، تعزیرات، قصاص، دیات و قضا و شهادت).

۱۰-۱- مواد آزمون ورودی و ضرایب آنها

۱. منظور از رشته «علوم قضایی»، منحصراً دوره کارشناسی پیوسته علوم قضایی مطابق برنامه مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است و شامل رشته‌های مشابه دیگر نخواهد بود.

۲. منظور از این رشته، برنامه درسی کارشناسی پیوسته رشته فقه و حقوق اسلامی، مصوب ۱۴۰۱/۷/۹ شورای عالی برنامه‌ریزی است.

۳. پذیرفته‌شدگانی که مدرک کارشناسی حقوق یا علوم قضایی و همچنین مدرک کارشناسی ارشد حقوق کیفری [و جرم‌شناسی] ندارند، باید با تشخیص گروه مربوط حداکثر ۸ واحد درسی را که دانش پایه و اصلی رشته دکتری حقوق کیفری را در برمی‌گیرد، به عنوان دروس جبرانی از میان واحدهای دروس دوره کارشناسی ارشد حقوق کیفری [و جرم‌شناسی] انتخاب و با موفقیت بگذرانند.

جدول ۴- مواد آزمون ورودی و ضرایب آنها

ردیف	مواد آزمون	ضریب
۱	حقوق کیفری عمومی	۳
۲	حقوق کیفری اختصاصی	۳
۳	آئین دادرسی کیفری	۲
۴	متون فقه کیفری	۲
۵	جرم شناسی	۲

۱-۱۱- طول دوره و شکل نظام

تحصیل در دوره دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی به صورت حضوری (تمام وقت) است. حداکثر مدت مجاز تحصیل در این دوره مطابق آیین نامه آموزشی مصوب شورای عالی برنامه ریزی خواهد بود.

۱-۱۲- وضعیت اساتید مورد نیاز

با توجه به نوع درس های پیش بینی شده در برنامه دوره دکتری حقوق کیفری، استادان مورد نیاز در این رشته باید دارای مدرک دکترای تخصصی در رشته حقوق کیفری و جرم شناسی یا رشته های مرتبط بوده و با توجه به این که گرایش تخصصی دانش آموختگان دوره دکتری با عنوان رساله آنها تعیین می شود، به منظور تدریس هر یک از درس های این رشته، از استادان دارای سابقه پژوهشی منعکس در رساله دکتری و یا سایر پژوهش های انجام شده در قالب کتابها یا مقالات مرتبط با آن درس ها و واجد صلاحیت های مدرسی استفاده شود. با توجه به گذشت بیش از چندین سال از اجرای دوره دکتری حقوق کیفری در دانشگاه های معتبر کشور، کمبود خاصی در زمینه تأمین استاد در دانشگاه های مجری این دوره احساس نمی شود.

۱-۱۳ - گام‌های طی شده برای بازنگری برنامه

ارسال مجدد برنامه بعد از همایش به دبیرخانه شورای تحول و ارتقای علوم انسانی

تنظیم برنامه در فرم شماره ۱ توسط معاونت امور کارگروه‌ها

بررسی برنامه در جلسه شماره ۲۲۵ شورای تحول و ارتقاء علوم انسانی

اعمال نظرات اعضای شورای تحول در برنامه

ارسال برنامه اصلاح شده به دبیرخانه شورای تحول و ارتقاء علوم انسانی

ارسال برنامه نهایی به دفتر برنامه ریزی آموزش عالی

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات درس‌ها

جدول (۱)- جدول کلی واحدهای درسی رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی مقطع دکتری

جمع واحدهای درسی	نوع واحدهای درسی				طول دوره تحصیلی
	رساله	تخصصی اختیاری	تخصصی الزامی	جبرانی *	
۳۶	۱۸	۴	۱۴	حد اکثر ۸	۴ سال

نکته: ساعت آموزش برای هر واحد نظری ۱۶ ساعت، عملی ۳۲ ساعت، کارگاهی ۴۸ ساعت و کار آموزشی (کارورزی) ۶۴ ساعت است.

* تذکر: پذیرفته‌شدگانی که مدرک کارشناسی حقوق یا علوم قضایی و همچنین مدرک کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی ندارند، باید با تشخیص گروه مربوط حداکثر ۸ واحد درسی که دانش پایه و اصلی رشته دکتری حقوق کیفری را در برمی‌گیرد به عنوان دروس جبرانی از میان واحدهای دروس دوره کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی انتخاب و با موفقیت بگذرانند.

* پس از مرحله آموزش، برای ارزشیابی توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی دانشجو، آزمون جامع دکتری بر اساس آیین‌نامه مربوط برگزار می‌شود. مواد درسی آزمون جامع شامل دو درس ثابت (حقوق کیفری عمومی و حقوق کیفری اختصاصی) و دو درس غیر ثابت است که با توجه به گرایش دانشجو هنگام انتخاب عنوان رساله توسط گروه مربوطه تعیین می‌شود.

جدول (۲) - عنوان و مشخصات درس‌های تخصصی الزامی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعت‌ها		پیش‌نیاز	هم‌نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱	حقوق کیفری عمومی	۲	*			۳۲		ندارد	
۲	حقوق کیفری اختصاصی	۲	*			۳۲		ندارد	
۳	آیین دادرسی کیفری	۲	*			۳۲		ندارد	
۴	فقه استدلالی	۲	*			۳۲		ندارد	
۵	جرم‌شناسی	۲	*			۳۲		ندارد	
۶	سیاست جنایی	۲	*			۳۲		ندارد	
۷	حقوق کیفری بین‌المللی	۲	*			۳۲		ندارد	

جدول (۳) - عنوان و مشخصات درس‌های تخصصی اختیاری

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱	عدالت کیفری و حقوق بشر	۲	*			۳۲		ندارد	ندارد
۲	بزه‌دیده‌شناسی	۲	*			۳۲		ندارد	ندارد
۳	فلسفه حقوق کیفری	۲	*			۳۲		ندارد	ندارد
۴	کیفر شناسی	۲	*			۳۲		ندارد	ندارد
۵	جامعه‌شناسی کیفری	۲	*			۳۲		ندارد	ندارد
۶	حقوق کیفری کشورهای اسلامی	۲	*			۳۲		ندارد	ندارد
۷	آیات الاحکام کیفری	۲	*			۳۲		ندارد	ندارد
۸	قواعد فقه کیفری	۲	*			۳۲		ندارد	ندارد

دانشجویان از بین درس‌های اختیاری تعیین شده با تایید شورای گروه ملزم هستند ۴ واحد را بگذرانند.

فصل سوم

ویژگی‌های درس‌ها

عنوان درس به فارسی:		حقوق کیفری عمومی	
عنوان درس به انگلیسی:		General Criminal Law	
درس ها پیش نیاز:	ندارد	نوع درس و واحد	
درس ها هم نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
		رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف- هدف کلی:

. تبیین مفهوم، مبانی، کارکردها و نتایج حاکمیت قانون بر اعمال و وقایع کیفری
 . تبیین قواعد تفسیر قوانین کیفری، تعارض قوانین کیفری، علل زوال عنصر قانونی جرم و اسباب سقوط مجازات

ب-اهداف ویژه:

. مطالعه تطبیقی و ارزیابی انتقادی حاکمیت قانون در حقوق کیفری ایران و نظام های حقوقی معاصر
 . تفصیل و تبیین نظری مباحث تفسیر قوانین کیفری و تطبیق عملی آنها بر چند نمونه از قوانین
 . بررسی و نقد عملکرد مراجع تفسیر قانون کیفری در ایران
 . نقد و ارزیابی قوانین و رویه های ناظر به تعارض قوانین کیفری در زمان، علل زوال عنصر قانونی جرم و اسباب سقوط مجازات

پ- مباحث یا سرفصل ها:

یک یا چند مبحث از مباحث زیر به انتخاب استاد درس، تعیین و تدریس می شود:

۱. حاکمیت قانون کیفری

- ۱-۱) حاکمیت قانون کیفری در نظام های حقوق نوشته (رومی ژرمنی)
- ۲-۱) حاکمیت قانون کیفری در نظام های حقوقی نانوشته (کامن لا)
- ۳-۱) مبانی و آثار حاکمیت قانون در حقوق کیفری
- ۴-۱) بررسی انتقادی حاکمیت قانون در حقوق کیفری ایران
- ۵-۱) حاکمیت قانون در تعیین عناوین مجرمانه و تبیین حالت خطرناک
- ۶-۱) حاکمیت قانون در تعیین مجازات ها و اقدامات تامینی و تربیتی
- ۷-۱) نسبت اصل قانون مندی با اصل قضا مندی مجازات

۲. نتایج حاکمیت قانون کیفری

- ۱-۲) عطف نشدن قانون کیفری به گذشته
- ۲-۲) تعارض قوانین کیفری در زمان
- ۳-۲) تفسیر قانون کیفری؛ روش ها، قواعد و پیش فرض ها

۲-۴) ارزیابی انتقادی تفسیر قانون کیفری در رویه قضایی و دکتین حقوقی

۳. تحلیل چند مقوله کیفری در پرتو حاکمیت قانون و قواعد و روش های تفسیر قوانین؛ از قبیل:

۱-۳) جرم سیاسی

۲-۳) جرم مطبوعاتی

۳-۳) جرم امنیتی

۴-۳) جرم زیست محیطی

۴. زوال حاکمیت قانون کیفری در وضعیت های خاص: عوامل موجهه جرم و علل مانع مسئولیت کیفری

۵. سقوط مجازات؛ الزامات قانونی و اختیارات قضایی

ت- راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

. بهره گیری از روشهای ترکیبی در ارائه درس؛ شامل سخنرانی و روش تعاملی

. تحلیل مباحث با مشارکت و تبادل نظر دانشجویان

. تحلیل انتقادی نمونه هایی از آرا و تفسیرهای مراجع تقنینی و قضایی

ث- راهبردهای ارزشیابی :

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال تحصیلی: سی درصد

آزمون پایان نیم سال: هفتاد درصد

ج- ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اتاق تدریس، رایانه و نمایشگر، دسترسی به اینترنت و کتابخانه های حقیقی و مجازی

چ- منابع

۱) منابع فارسی

۱. امید، جلیل، تفسیر قوانین جزائی، نشر میزان، تهران ۱۳۹۸.

۲. اردبیلی، محمدعلی؛ حقوق کیفری عمومی، ج ۱، ۲ و ۳، انتشارات میزان، ۱۴۰۰.

۳. ابو عامر، محمد زکی؛ قانون العقوبات، القسم العام، الدار الجامعیه، بیروت، ۱۹۹۲ م.

۴. باهری، محمد؛ داور، میرزا علی اکبرخان؛ نگرشی بر حقوق کیفری عمومی، انتشارات مجد، ۱۳۸۴.

۵. حبیب زاده، محمدجعفر؛ حقوق کیفری عمومی (کلیات و ارکان تشکیل دهنده جرم)، نشر میزان، ۱۴۰۲.

۶. ....؛ قانون مداری در قلمرو حقوق کیفری، انتشارات دادگستر، تهران، ۱۳۸۸.

۷. ....؛ اندیشه های حقوقی، جلد دوم و سوم، انتشارات نگاه بینه، ۱۳۹۱.

۸. خلف، حسین علی و الشاوی، سلطان عبدالقادر، تفسیر قانون العقوبات، بیروت ۲۰۱۶.

۹. زارعی، محمدحسین، گفتارهایی در حقوق عمومی مدرن؛ حاکمیت قانون و دموکراسی، خرسندی، تهران، ۱۳۹۴.

۱۰. سلیمان، عبدالمنعم؛ عوض، محمدعوض؛ النظریه العامه للقانون الجزائی اللبنانی، المؤسسة الجامعیه للدراسات والنشر والتوزیع، ۱۹۹۶.

۱۱. شجاعی، علی، تفسیر قانون جنایی، نشر دادگستر، تهران، ۱۳۹۳.

۱۲. صانعی، پرویز؛ حقوق کیفری عمومی، انتشارات طرح نو، ۱۳۸۲.
۱۳. عالیہ، سمیر؛ شرح قانون العقوبات، القسم العام، الموسسه الجامعيه للدراسات والنشر والتوزيع، بیروت، ۲۰۰۲م.
۱۴. عمریوسف، یس؛ النظریه العامه للقانون الجنایی السوداني، دارومکتبه الهلال، بیروت، ۱۹۹۶م.
۱۵. العوجی، مصطفی؛ القانون الجنائي العام، الجزء الاول، موسسه نوفل، بیروت، ۱۹۸۸م.
۱۶. عوده، عبدالقادر؛ التشريع الجنائي الإسلامي، ج ۱، موسسه الرساله، بیروت، ۱۴۰۵ه.ش.
۱۷. العوا، محمد سلیم، تفسیر النصوص الجنائیه؛ دراسه مقارنه، بیروت، ۱۹۸۱م.
۱۸. القهوجی، عبدالقادر علی؛ قانون العقوبات، القسم العام، بیروت، ۱۹۹۸م.
۱۹. محمودی، امیررضا و شهری پور، امیر، مبانی حاکمیت قانون در حقوق ایران، یاشار قلم، تبریز ۱۳۹۳
۲۰. مرعشی، محمدحسن؛ ضرورت وجود قانون و حاکمیت آن در زندگی اجتماعی، نشریه دانشگاه انقلاب، ش ۱۰۵، بهار و تابستان ۱۳۷۴.
۲۱. -----؛ مقایسه سیستم قانونگذاری اسلام و غرب، مجله دادرسی، پیش شماره ۱، شهریور ۱۳۷۵.
۲۲. معرفت، محمدهادی؛ بحثی در تعزیرات، آیا میزان تعزیر کاملاً به نظر حاکم بستگی دارد؟ فصلنامه حق، ش ۱۰، ص ۸۶-۶۶.
۲۳. منتظری، حسینعلی؛ رساله حقوق، انتشارات سرایی، ۱۳۸۳.
۲۴. مهر پور، حسین؛ سرگذشت تعزیرات، مجله کانون و کلا، ش ۱۴۹ - ۱۴۸.
۲۵. نوبهار، رحیم، اصل قضایی بودن مجازات‌ها، شهر دانش، تهران، ۱۳۹۵.

(۲) منابع انگلیسی

۱. Hutchison, Cameron, The Fundamentals of Statutory Interpretation, Publisher: LexisNexis, ۲۰۱۹.
۲. Botha, Christo, Statutory Interpretation: An Introduction for Students, ۲۰۱۲.
۳. Sanson, Michelle, Statutory Interpretation, ۲nd edition, Oxford University Press, Australia & New Zealand, ۲۰۱۶.
۴. Barnes, Jeffrey, The Coherence of Statutory Interpretation, Alexandria, NSW: The Federation Press, ۲۰۱۹.
۵. CROSS, FRANK B, The Theory and Practice of Statutory Interpretation, ۲۰۰۸.
۶. Andrew Ashworth; Criminal Law, Oxford University Press, London, ۲۰۰۶.
۷. Card, Richard, Introduction to Criminal law, Butterworth, London, ۱۹۸۸.
۸. Cassese Gaeta Jones, The Rome Statute of the International Court, ۲ vols., ۲۰۰۲.
۹. Catherine Elliott & Frances Quinn; Criminal Law, Harlow, London, ۲۰۰۶.
۱۰. Gabriel, Gabriel; A Modern Treatise on the Principle of Legality in Criminal Law, Springer, ۲۰۱۰.
۱۱. Mireille Delmas- marty; The Criminal Process and Human rights, ۱۹۹۴.
۱۲. Smith & Higan; Criminal Law; Butterworth; London; ۲۰۰۰.
۱۳. Card, Richard, Introduction to Criminal Law, Butterworth, London, ۱۹۸۸.
۱۴. Peter Seago, J.P., LL.M.; Criminal Law, London, sweet & Maxwell, ۱۹۹۴.

عنوان درس به فارسی:		حقوق کیفری اختصاصی	
عنوان درس به انگلیسی:	Special Criminal Law	نوع درس و واحد	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

الف- هدف کلی:

۱. آموزش روش تحلیل یک یا چند جرم به دانشجویان، ترجیحا با رویکرد ویژه به رویه قضائی ایران و مطالعه تطبیقی
۲. تعمیق دانش حقوقی دانشجویان در موضوع های حقوق کیفری اختصاصی و ارتقای توان آنها در تحلیل علمی جرائم نوپدید از جمله جرایم فضای سایبر

ب- اهداف ویژه:

۱. ارتقای توان استدلال و استنباط دانشجویان در موضوع های مربوط به حقوق کیفری اختصاصی
۲. تکمیل دانش دانشجویان با نظرات مختلف و تشویق آنها به بیان دیدگاه های خود در موضوع های نوپیدا
۳. ارزیابی و نقد قواعد و تدابیر نظام حقوق کیفری ایران با بهره گیری از مطالعات تطبیقی و ارائه ابتکارات جدید

پ) مباحث یا سرفصل ها:

تحلیل مبانی جرم انگاری و چارچوب حقوقی جرم شامل رکن قانونی، مادی، روانی و مجازات یک یا چند جرم زیر یا مشابه آنها:

۱. جرم های سایبری: جعل رایانه ای، دسترسی غیر مجاز به داده ها، سرقت هویت، هرزه نگاری سایبری
۲. جرم های زیست محیطی: تخریب منابع طبیعی، آلودگی خاک، آلودگی آب، آلودگی هوا، شکار و صید غیر مجاز، انتقال و انباشت غیر مجاز پسماندهای خطرناک
۳. جرم های اقتصادی: اخلال در نظام اقتصادی، پولشویی، تبانی در معاملات دولتی، فرار متقلبانه مالیاتی و قاچاق کالا
۴. جرم های ضد سلامت عمومی: تقلب در فرآورده های پزشکی، تقلب در کالاهای خوراکی، دخالت مجرمانه در امر پزشکی، برداشت غیر مجاز عضو
۵. جرم های ضد حقوق و آزادی های فردی: ازدواج اجباری، کار اجباری، بهره کشی از اطفال، جرایم انتخاباتی شامل تقلب در رای گیری یا شمارش آراء، انتشار یا ایجاد دسترسی به تصویر یا فیلم خصوصی یا خانوادگی دیگری و هر گونه تعرض به حریم خصوصی شهروندان
۶. جرم های سازمان یافته: قاچاق انسان، قاچاق مهاجرین، قاچاق سلاح، قاچاق عضو، جعل پول / اسکناس، قاچاق اموال فرهنگی
۷. جرم های ضد ارزش های اساسی ملت: خرابکاری، اعمال تروریستی، جاسوسی، آسیب به دفاع ملی با تحریک نظامیان به عصیان و فرار، جعل اسناد، رشاء و ارتشاء، اهانت به مقدسات ادیان.
۸. جرم های ضد عدالت قضائی: امتناع از اجرای عدالت، شهادت دروغ، سوگند دروغ، فرار از زندان، دریافت رشوه، مساعدت برای رهایی مجرم از محاکمه و محکومیت.

۹. جرم‌های ضد اشخاص: جنایت ناشی از خطای پزشک (جنایت پزشکی)، جنایت ناشی از تخلف راننده (جنایت رانندگی/جاده ای)، خودداری از کمک به افراد در معرض خطر، تعرض جنسی، خشونت ورزشی، شنود غیر مجاز، افشای سر
۱۰. جرم‌های ضد اموال و حقوق مالکانه: نقض حق اختراع، تحصیل غیر مجاز اسرار تجاری، استفاده غیر مجاز از نام، نشان و علامت دیگری، تصرف عدوانی، ساماندهی متقلبانه معامله برای فرار از ادای دین، تخریب مال دیگری
۱۱. جرایم علیه عفت عمومی: زنا و دیگر منافیات عفت، تجاوز به عفت، قوادی، تعرض به حیوانات

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

بهره‌گیری از روش‌های ترکیبی در تدریس شامل روش سخنرانی و روش تعاملی
تحلیل موضوع با شرکت و تبادل نظر دانشجویان در بخشی از درس
استناد به آراء قضائی داخلی و بین‌المللی و تطبیق و ارزیابی آنها
حسب مورد استناد به اسناد بین‌المللی و حقوق خارجی / مطالعات تطبیقی و نقد قوانین کیفری ایران و ارائه پیشنهاد برای رفع کاستی‌ها و تلاش برای رسیدن به وضع مطلوب

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

حضور و فعالیت‌های پژوهشی و کلاسی در طول نیم‌سال ۵۰ درصد
آزمون پایان نیم‌سال ۵۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

کلاس درس و امکانات سخت‌افزاری مناسب مانند رایانه و نمایشگر

چ) فهرست منابع:

۱) منابع فارسی

۱. آقائی‌نیا، حسین؛ جرائم علیه اشخاص (جنایات)، نشر میزان، ۱۴۰۱
۲. -----؛ جرائم علیه اشخاص (شخصیت معنوی)، نشر میزان، ۱۳۹۹.
۳. آقابابایی، حسین؛ بررسی فقهی حقوقی جرم براندازی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۷.
۴. احمدی، اصغر؛ خسروشاهی، قدرت‌الله و شاملو، باقر، حمایت کیفری از محیط زیست شهری در حقوق کیفری ایران، فصلنامه اقتصاد شهری، شماره ۲، ۱۳۹۵.
۵. احمدی، عبدالله؛ حقوق کیفری قاچاق کالا و ارز، انتشارات میزان، ۱۳۹۴.
۶. جعفری، امین؛ مبانی حقوق کیفری کسب و کار، انتشارات سمت، ۱۳۹۹.
۷. جوان جعفری، عبدالرضا؛ جرائم سایبر و رویکرد افتراقی حقوق کیفری، دانش و توسعه، شماره ۳۴، ۱۳۸۹.
۸. حبیب‌زاده، محمد جعفر؛ تحلیل جرایم کلاهبرداری و خیانت در امانت در حقوق کیفری ایران، نشر دادگستر، ۱۳۹۹.
۹. ....؛ محاربه در حقوق کیفری ایران، نشر دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۹.
۱۰. ....؛ اندیشه‌های حقوقی، جلد اول، انتشارات نگاه بینه، ۱۳۸۹.

۱۱. ذاقلی، عباس؛ قاچاق انسان، نشر میزان، ۱۳۸۹.
۱۲. رستمی، هادی؛ کلاهبرداری رایانه‌ای؛ تاملی بر ارکان جرم و آثار آن، آموزه‌های حقوق کیفری، شماره ۱۸، ۱۳۹۸.
۱۳. سلیمی، صادق؛ جنایات سازمان یافته فراملی، انتشارات تهران صدا، ۱۳۸۲.
۱۴. سمیعی زنوز، حسین؛ حبیب‌زاده، محمدجعفر و صابر، محمود، تحلیل جرم اخلال در نظام اقتصادی کشور از طریق قبول سپرده اشخاص در حقوق ایران، آموزه‌های حقوق کیفری، شماره ۱۱، ۱۳۹۵.
۱۵. شیخ الاسلامی، عباس؛ سیاست جنائی ایران و انگلستان در قلمرو جرایم مطبوعاتی، نشر میزان، ۱۳۹۶.
۱۶. شمس ناتری، محمد ابراهیم؛ جرایم سازمان یافته، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۷.
۱۷. شیری، عباس؛ جعل و تزویر، نشر میزان، ۱۳۹۹.
۱۸. عالی‌پور، حسن؛ حقوق کیفری فناوری اطلاعات، انتشارات خرسندی، ۱۳۹۵.
۱۹. عبداللهی، محسن؛ حقوق کیفری محیط زیست، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۸.
۲۰. عینی، محسن؛ مبارزه کیفری با تقلب در فرآورده‌های پزشکی در اسناد بین‌المللی و حقوق ایران، نشریه مطالعات حقوق تطبیقی، شماره اول، ۱۴۰۰.
۲۱. -----؛ مفهوم و ماهیت جرم سوداگری انسان در اسناد فراملی، حقوق ایران و آلمان، پژوهش‌های حقوق تطبیقی، شماره ۲، ۱۳۹۰.
۲۲. قبولی درفشان، محمد هادی؛ مقدمه‌ای بر حقوق مالکیت فکری همراه با ترجمه قانون حمایت مالکیت فکری مصر، انتشارات میزان، ۱۴۰۰.
۲۳. محمد نسل، غلامرضا؛ جرایم رایانه‌ای در ایران، نشر میزان، ۱۳۹۴.
۲۴. مقدسی، محمد باقر؛ عامری، زهرا؛ ازدواج اجباری، از ممنوعیت‌انگاری تا جرم‌انگاری، آموزه‌های حقوق کیفری، شماره ۱۲، ۱۳۹۵.
۲۵. مهرا، نسرین؛ کارگری، نوروز، تروریسم و حقوق کیفری، آموزه‌های حقوق کیفری، شماره ۸، ۱۳۹۳.
۲۶. میرمحمدصادقی، حسین؛ جرایم علیه شخصیت معنوی اشخاص، نشر میزان، ۱۴۰۰.
۲۷. -----؛ جرایم علیه مصالح عمومی کشور، نشر میزان، ۱۴۰۰.
۲۸. -----؛ جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص، نشر میزان، ۱۴۰۰.
۲۹. نظام الملکی، جعفر؛ حمایت کیفری از حقوق مالکیت فکری در محیط اینترنتی، انتشارات میزان، ۱۳۹۶.
۳۰. نوبهار، رحیم، اهداف مجازات‌ها در جرایم جنسی: چشم‌اندازی اسلامی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم، ۱۳۹۰.

۲) منابع انگلیسی:

۱. Allen, Mischa, Caroline Derry, and Janet Loveless. Complete Criminal Law: Text, Cases, and Materials. Oxford University Press, ۲۰۲۰.
۲. Andrew Ashworth; Criminal Law, Oxford University Press, London, ۲۰۰۶.
۳. Child, John, and David Ormerod. Smith & Hogan's Essentials of Criminal Law. Oxford University Press, USA, ۲۰۱۵.
۴. Doyle, Charles. "Sex Trafficking: An Overview of Federal Criminal Law." Library of Congress, Congressional Research Service, ۲۰۱۵.
۵. Kittichaisaree, Kriangsak. "Cyber Crimes." Public International Law of Cyberspace. Springer, Cham, ۲۰۱۷.

۶. Mitsilegas, Valsamis, Malgosia Fitzmaurice, and Elena Fasoli. "The Relationship between EU Criminal Law and Environmental Law." Research Handbook on EU Criminal Law. Edward Elgar Publishing, ۲۰۱۶.
۷. Pakes, Francis. Comparative Criminal Justice. Routledge, ۲۰۱۹.
۸. Szesny, André-M. "Criminal Law and Sports." Managing Sports Teams. Springer, Cham, ۲۰۲۱.

عنوان درس به فارسی:		آیین دادرسی کیفری	
عنوان درس به انگلیسی:		Criminal Procedure	
نوع درس و واحد		ندارد	ندارد
پایه ☐ نظری ☒		ندارد	ندارد
تخصصی ☒ عملی ☐		ندارد	ندارد
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف-هدف کلی:

تعمیق شناخت دانشجویان نسبت به مباحث آیین دادرسی کیفری از طریق تحلیل عمیق برخی مطالب برگزیده از این رشته که در دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد فرا گرفته اند.

ب-اهداف ویژه:

- افزایش تسلط دانشجویان بر مباحث مختلف آیین دادرسی کیفری و کمک به آنها در انتخاب یکی از موضوعات مرتبط با آن به عنوان موضوع رساله
- افزایش توانمندی‌های دانشجویان در این رشته برای تدریس و تحقیق دانشگاهی بویژه در زمینه‌های مورد نیاز نظام عدالت کیفری

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

استاد این درس بر حسب تخصص خود، نیاز و علاقه دانشجویان و متناسب با تحول موضوعات آیین دادرسی کیفری، یک یا چند مبحث از مباحث زیر را برای تدریس تفصیلی (و در صورت لزوم تطبیقی)، انتخاب می‌نماید:

- اصول راهبردی آیین دادرسی کیفری
- جایگزین‌های تعقیب کیفری
- مبانی و جلوه‌های دادرسی کیفری افتراقی
- ارزیابی دو نظام کنترل جرم و دادرسی عادلانه در آیین دادرسی کیفری
- دادرسی کیفری الکترونیک: مبانی، شرایط، جلوه‌ها و آثار
- ساز و کارهای دسترسی به متهم در نظام دادرسی کیفری ایران
- قرارهای تأمین کیفری و نظارت قضایی
- دلایل اثبات در امور کیفری
- تحولات دلایل اثبات با توجه به پیدایش جرایم در فضای سایبر

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

بهره‌گیری از روش‌های ترکیبی در تدریس شامل روش سخنرانی و روش تعاملی تحلیل موضوع با مشارکت و تبادل نظر دانشجویان، حداقل در بخشی از درس

استفاده از آراء قضائی داخلی و بین‌المللی و تطبیق و ارزیابی آنها

استفاده از اسناد بین‌المللی و قوانین سایر کشورها و ارائه پیشنهاد برای رفع کاستی‌ها و تلاش برای حرکت به سوی وضعیت مطلوب

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۸ درصد
آزمون پایان نیم‌سال	۱۲ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

کلاس درس و امکانات سخت‌افزاری مناسب مانند رایانه و نمایشگر و تسهیلات اینترنتی برای استفاده از فضای مجازی

چ) فهرست منابع:

۱) منابع فارسی

۱. آخوندی، محمود، شناسای آیین دادرسی کیفری، ۷ ج، تهران، دوران‌دیشان، ۱۳۹۴.
۲. آشوری، محمد، آیین دادرسی کیفری، ۲ ج، تهران، سمت، ۱۴۰۰-۱۳۹۹.
۳. آشوری، محمد، عدالت کیفری (۲) مجموعه مقالات، تهران، دادگستر، ۱۳۹۲.
۴. تدین، عباس، تحصیل دلیل در آیین دادرسی کیفری، تهران، میزان، ۱۳۸۸.
۵. خالقی، علی؛ آیین دادرسی کیفری، ۲ ج، چاپ ۴۶، تهران، شهردانش، ۱۴۰۱.
۶. ....؛ نکته‌ها در قانون آیین دادرسی کیفری، چاپ ۱۹، تهران، شهردانش، ۱۴۰۱.
۷. زراعت، عباس؛ آیین دادرسی کیفری، ۳ ج، تهران، میزان، ۱۳۹۵-۱۳۹۸.
۸. ....؛ بنیادهای دادرسی کیفری، ۲ ج، تهران، جنگل-جاودانه، ۱۳۹۸.
۹. طهماسبی، جواد، آیین دادرسی کیفری، ۴ ج، تهران، میزان، ۱۳۹۸.
۱۰. فضائلی، مصطفی، دادرسی عادلانه: محاکمات کیفری بین‌المللی، تهران، شهر دانش، ۱۳۸۷.
۱۱. کوشکی، غلامحسین، آیین دادرسی کیفری، جلد نخست، تهران، جهاد دانشگاهی، ۱۴۰۰.
۱۲. گلدوست جویباری، رجب، آیین دادرسی کیفری، چاپ شانزدهم، تهران، جنگل-جاودانه، ۱۴۰۰.
۱۳. مهرا، نسرين، دایره‌المعارف عدالت کیفری انگلستان، تهران، میزان، ۱۳۹۲.

۲) منابع انگلیسی:

۱. Dressler, Joshua and Thomas, George, Criminal Procedure: Prosecuting Crime, West, ۲۰۱۰.
۲. Kostoris, Roberto E., Handbook of European Criminal Procedure, Springer, ۲۰۱۸.
۳. Maguire, Edward R. and Duffee, David E., Criminal Justice Theory, Routledge, ۲۰۱۵.
۴. Summers, Sara, Fair Trials, Hart, ۲۰۰۷.
۵. Schuon, Christine, International Criminal Procedure, Asser, ۲۰۱۰.
۶. Singorelli, Walter P., Criminal Law, Procedure and Evidence, Taylor & Francis, ۲۰۱۱.

عنوان درس به فارسی:		فقه استدلالی	
عنوان درس به انگلیسی:		Argumentative Jurisprudential	
نوع درس و واحد			
نظری ■	پایه □	ندارد	
عملی □	تخصصی ■	ندارد	
نظری-عملی □	اختیاری □		۲
	رساله / پایان نامه □		۳۲
		تعداد واحد:	
		تعداد ساعت:	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر

الف-هدف کلی:

تکمیل دانش و تسلط بر مبانی فقهی و مستندات شرعی حقوق کیفری و ایجاد و تقویت توان استنباط فقهی - حقوقی دانشجویان و اشراف آنها بر متون و منابع فقهی

ب-اهداف ویژه:

۱. تکمیل دانش با روش شناسی استنباط احکام در حوزه فقه جزایی
۲. واکاوی شیوه‌های کشف ملاکات احکام در فقه جزایی
۳. شناسایی همگرایی‌ها و واگرایی‌های فقه امامیه و فقه مذاهب اهل سنت در زمینه فقه جزایی (فقه مقارن جزایی)

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

به دلیل کثرت، تنوع و گستردگی موضوعات و عناوین فقهی، استاد یک یا چند موضوع از موضوع‌های زیر را بر می‌گزیند و مورد بحث استدلالی قرار می‌دهد. همچنین متناسب با مقتضیات زمان، موضوعات جدید و روزآمد مورد بررسی و واکاوی فقهی قرار می‌گیرد.

(۱) حدود و تعزیرات:

- ۱-۱. تبیین مفهومی حدود و تعزیرات: نظام دوگانه مجازات‌های شرعی و مبانی عقلی-نقلی این دسته‌بندی
- ۱-۲. اجرای حدود در عصر غیبت: مبانی، مستندات، چالش‌ها و تاثیر عناوین ثانویه بر اجرای آنها
- ۱-۳. قاعده لزوم تبعیت جرم‌انگاری محرمان شرعی از عنصر مصلحت
- ۱-۴. قاعده سقوط مجازات در موارد شبهه: مبانی، مستندات، قلمرو و چالش‌های فرارو
- ۱-۵. فرض برائت: مبانی و دلایل فقهی
- ۱-۶. شمارگان حدود و دامنه مفهومی و مصداقی افساد فی الارض و نسبت آن با محاربه و بغی
- ۱-۷. قاعده توبه در قلمروی حدود و تعزیرات: شرایط و آثار
- ۱-۸. بررسی ابعاد فقهی نظریات طریقی بودن یا موضوعیت داشتن مجازات

(۲) قصاص و دیات:

- ۱-۲ چالش‌های فقهی تعریف قتل عمد و شرایط اجرای قصاص نفس
- ۲-۲. اختیارات حاکمیت اسلامی در چند و چون اجرای قصاص
- ۳-۲. دیه و انواع آن: واکاوی در مستندات شرعی روزآوری تعیین دیه
- ۴-۲. تعیین میزان مسئولیت و ضمان جانی در موارد و مصادیق تسبیب در جنایت
- ۵-۲. انواع شبهه حکمیة و موضوعیه در ارتکاب قتل: (اشتباه در هویت، اشتباه در هدف، قتل به اعتقاد مهدورالدم)
- ۶-۲. طریقیّت یا موضوعیت داشتن ادله شرعی اثبات دعوی جزایی
- ۷-۲. قاعده هدر نشدن خون انسان: مرزهای مسئولیت بیت المال و ضمان دولت در جنایات
- ۷-۲ مقتضای اصول و قواعد در فرض تعدد جنایات: ترسیم صور مفروض و بررسی احکام آن

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

راهبرد مشارکتی و تعاملی میان استاد و دانشجو، بحث و گفتگو و تمرین مستمر در پژوهش‌های فقه جزایی

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	۴۰ درصد (۸ نمره از ۲۰)
آزمون پایان نیم‌سال	۶۰ درصد (۱۲ نمره از ۲۰)

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع:

۱) منابع عربی:

۱. ابوزهره، محمد؛ الجرمه والعقوبه فی الفقه الاسلامی؛ دارالفکر العربی
۲. تبریزی، جواد؛ أسس الحدود و التعزیرات، مؤلف ۱۳۷۵
۳. الجزیری، عبدالرحمن؛ الفقه علی المذاهب الاربعه، دار الکتب العلمیه بیروت
۴. خوانساری، سیداحمد؛ جامع المدارک فی شرح المختصر النافع، ج ۵، ۶ و ۷، مکتبه الصدوق، ۱۴۰۵ ه.ق
۵. خویی، سیدابوالقاسم؛ مبانی تکمله المنهاج، ج ۴۱ و ۴۲، موسسه احیاء آثار الامام الخویی، ۱۴۲۲ ه.ق
۶. شهیدثانی، زین الدین؛ مسالک الأفهام فی شرح شرائع الاسلام، ج ۱۳، ۱۴ و ۱۵، موسسه المعارف الاسلامیه ۱۴۲۱ ه.ق
۷. صافی گلپایگانی، لطف‌الله؛ التعزیر، احکامه و حدوده، ۱۴۱۷ ه.ق
۸. فتحی بهنسی، احمد؛ الموسوعه الجنائیه فی الفقه الاسلامی، دارالنهضة العربیه للطباعه والنشر والتوزیع
۹. فاضل لنکرانی، محمد؛ تفصیل الشریعه فی شرح تحریر الوسیله (القضاء والشهادات، القصاص، الحدود، الديات)، مرکز فقه الاثمه الاطهار، ۱۳۸۱

۱۰. نجفی، محمدحسن؛ جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام، ج ۴۰-۴۳، دار الکتب الاسلامی
۱۱. موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم؛ فقه الحدود والتعزیرات، ج ۱-۴، دانشگاه مفید، ۱۴۲۷ ه.ق

۲) منابع فارسی:

۱. ایازی، سیدمحمدعلی؛ ملاکات احکام و شیوه های استکشاف آن، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹
۲. حاجی ده آبادی، احمد؛ قواعد فقه جزایی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۴۰۱
۳. محقق داماد، سید مصطفی؛ قواعد فقه جزایی، مرکز نشر علوم اسلامی، ۱۴۰۱
۴. مرعشی، سیدمحمدحسن؛ دیدگاه های نو در حقوق کیفری اسلام، نشر میزان ۱۳۷۹
۵. نوبهار، رحیم، جستاری در دلایل نقلی تقسیم بندی حد-تعزیر، مجله تحقیقات حقوقی، دوره ۱۷، شماره ۶۸، آذر ۱۳۹۳.

عنوان درس به فارسی:		جرم شناسی	
عنوان درس به انگلیسی:		Criminology	
دروس پیش نیاز:	ندارد	نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
		رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف- هدف کلی:

۱. نهادینه سازی جایگاه جرم شناسی در آموزش و پژوهش در رشته حقوق کیفری و جرم شناسی
۲. توجه دادن سیاست گذار جنایی به اهمیت مطالعات جرم شناسی و نقش آموزه های جرم شناسی در تدوین و اجرای سیاست جنایی

ب- اهداف ویژه:

۱. تحلیل نظریه های جرم شناسی به عنوان یک دانش بین رشته ای و حدود انعکاس آن در قوانین و مقررات
۲. ارایه آخرین دستاوردهای علمی جرم شناختی به دانشجویان در حوزه آسیب اجتماعی شناسی، علت شناسی و پیشگیری از جرائم
۳. توسعه مطالعات بین رشته ای جهت تقویت نگاه جامع نگر به علت شناسی جرم و انحراف و پیشگیری از آن و ایجاد انگیزه آموزشی-پژوهشی در این زمینه

پ- مباحث یا سرفصل ها:

با توجه به گستردگی مباحث جرم شناسی و متناسب با تجربه و دانش استاد و دانشجویان، یک یا چند موضوع از محورهای ذیل برای تدریس در کلاس و انجام تحقیقات دانشجویان توسط استاد انتخاب می شود:

۱) جرم شناسی علت شناختی (بررسی نمودها و جلوه های جرم شناسی های کاربردی در قوانین و مقررات ملی و بین المللی)

۱-۱. نظریه های جرم شناختی: خاستگاه، گونه شناسی و آثار آن در قوانین و مقررات

۱-۲. جرم شناسی کاربردی

۱-۳. جرم شناسی سیاست جنایی (فرایند شکل گیری، چرایی و مقایسه با جرم شناسی علت شناختی

۱-۴. کارکردهای جرم شناسی انتقادی و حوزه های اثرگذاری

۱-۵. آسیب اجتماعی شناسی (زمینو لوژی)

۲) جرم شناسی اختصاصی

۱-۲. کاربرد آموزه ها و سنجش جرم شناسانه نهادهای ماهوی و شکلی حقوق کیفری

۲-۲. جرم شناسی پیشگیری

۲-۳. جرم‌شناسی بالینی

۳) جرم‌شناسی انتقادی

۳-۱. آموزه‌های اسلامی در حوزه جرم‌شناسی‌های کاربردی

۲-۳. جرم‌شناسی جرایم سازمان‌یافته

۳-۳. جرم‌شناسی جرایم فراملی و بین‌المللی

۴-۳. جرم‌شناسی جرایم اقتصادی و جرایم اشخاص حقوقی

۵-۳. جرم‌شناسی جرایم سایبری

۶-۳. جرم‌شناسی جرایم علیه اخلاق، عفت عمومی و حریم خصوصی

۴) تحلیل جرم‌شناختی

۱-۴. یک قانون یا مواد یک قانون

۴-۲. یک بخشنامه، آیین نامه

۴-۳. یک رأی

۴-۴. یک پرونده کیفری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع:

۱) منابع فارسی:

۱. آنسل، مارک، دفاع اجتماعی، ترجمه محمد آشوری و علی حسین نجفی ابرندآبادی، انتشارات گنج دانش، ۱۴۰۱.
۲. ابراهیمی، شهرام، جرم‌شناسی پیشگیری. انتشارات میزان، چاپ پنجم، ۱۴۰۰.
۳. ابوذری، مهرنوش، جرم‌شناسی جرایم سایبری، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۹۵.
۴. اوی بوک لی جاستین کوتزه، زمیولوژی: بازپیوند جرم و آسیب اجتماعی، ترجمه هانیه هژبر الساداتی، انتشارات میزان، ۱۴۰۰.
۵. بابایی، محمدعلی، جرم‌شناسی بالینی، انتشارات میزان، چاپ سوم، ۱۳۹۸.

۶. براندون.سی ولش دیوید.پی فارینگتون ، دانشنامه پیشگیری از جرم آکسفورد. ترجمه گروهی از پژوهشگران به کوشش علی حسین نجفی ابرندآبادی و حمیدرضا نیکوکار، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۹۴.
۷. پاک‌نهاد، امیر ، دانشنامه جرم‌شناسی نظری، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۹۹.
۸. پاک‌نهاد، امیر، اصول جرم‌شناسی، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۴۰۱.
۹. پیکا، ژرژ، جرم‌شناسی، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، انتشارات میزان، چاپ پنجم، ۱۳۹۹.
۱۰. جمعی از نویسندگان، علوم جنایی (مجموعه مقالات در تجلیل از استاد دکتر محمد آشوری)، انتشارات سمت، چاپ هفتم، ۱۳۹۶.
۱۱. حاجی ده‌آبادی، محمدعلی، جرم‌شناسی کاربردی، مرکز ترجمه و نشر المصطفی، چاپ اول، ۱۳۹۸.
۱۲. خسروشاهی، قدرت‌الله، مراحل سه‌گانه پیشگیری از جرم در آموزه‌های قرآنی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ اول، ۱۳۹۳.
۱۳. دارابی. شهرداد، بزهکاری یقه سرخ‌ها. انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۹۸.
۱۴. سمولرز، آلت و رولف هاومن، جرم‌شناسی فراملی، برگردان فارسی گروهی از پژوهشگران (به کوشش حمیدرضا نیکوکار)، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۹۶.
۱۵. گسن، رمون، جرم‌شناسی بزهکاری اقتصادی، ترجمه شهرام ابراهیمی، انتشارات میزان، چاپ سوم، ۱۳۹۳.
۱۶. ماریسا سیلوستری و کریس کراورد تراووی، جنسیت و جرم، ترجمه: حسین آقابابایی و سکینه خانعلی‌پور، دانشگاه گیلان، چاپ اول، ۱۳۹۸.
۱۷. میرخلیلی، سیدمحمود، جرم‌شناسی. انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ اول، ۱۳۹۹.
۱۸. میلوناکی، امانوئلا ایلایاس باتکاس، رویکردهای جرم‌شناختی به حقوق بین‌المللی کیفری، ترجمه: حمید رضا نیکوکار، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۹۷.
۱۹. مهرا، نسرین و امیرحسن نیازپور (به کوشش) حقوق کیفری پویا (مجموعه مقاله‌ها در پاسداشت استاد محمدعلی اردبیلی)، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۴۰۱.
۲۰. والتر اس. د کسردی، جرم‌شناسی انتقادی معاصر، ترجمه مهرداد رایجیان اصلی و حمیدرضا دانش‌ناری، دادگستر، چاپ سوم، ۱۳۹۸.
۲۱. نجفی ابرندآبادی، علی حسین و حمید هاشم‌بیگی، دانشنامه جرم‌شناسی. انتشارات گنج دانش، چاپ سوم، ۱۳۹۳.
۲۲. دایره المعارف علوم جنایی (مجموعه مقاله‌های علوم جنایی)، چهار کتاب، انتشارات میزان، ۱۳۹۲-۱۴۰۰.

(۲) منابع انگلیسی:

۱. Dawn L. Rothe and David O. Friedrichs, Crimes of Globalization First published, Routledge, ۲۰۱۵.
۲. Eugene McLaughlin and John Muncie, The Sage Dictionary of Criminology, Sage Publications, ۲۰۰۱.
۳. Francis T. Cullen, Robert Agnew, Pamela Wilcox, Criminological Theory: Past to Present, ۶th ed., Oxford University Press, ۲۰۱۸.
۴. Larry J. Siegel, Criminology: Theories, Patterns, and Typologies, ۱۰th Edition, University of Massachusetts, Lowell, ۲۰۱۰.
۵. Martin O'Brien and Majid Yar, Criminology the Key Concepts, First published, Routledge, ۲۰۰۸.
۶. Rob Watts, Judith Bessant and Richard Hil, International Criminology A Critical Introduction, First published, Routledge, ۲۰۰۸.

۷. Roger Hopkins Burke, An Introduction to Criminological Theory, ۳th ed, Willan Publishing, ۲۰۰۹.
۸. Stuart Henry and Scott A. Lukas, Recent Developments in Criminological Theory, Routledge, ۲۰۱۶.
۹. Shaun L. Gabbidon, Criminological Perspectives on Race and Crime, ۳th Edition, Routledge, ۲۰۱۵.
۱۰. Walter S. DeKeseredy, Contemporary Critical Criminology, First published, Routledge, ۲۰۱۱.

عنوان درس به فارسی:		سیاست جنایی	
عنوان درس به انگلیسی:		Criminal Policy	
دروس پیش نیاز:	ندارد	نوع درس و واحد	پایه ☐ نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد		تخصصی ☒ عملی ☐
تعداد واحد:	۲		اختیاری ☐ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲		رساله / پایان نامه ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف. اهداف کلی:

۱. تحلیل مبانی بزه انگاری کیفری (جرم انگاری) و بزه انگاری های غیر کیفری (تخلف انگاری)
۲. تحلیل مبانی پاسخ گذاری های واکنشی کیفری و غیر کیفری (پسینی) و پاسخ گذاری های کنشی (پیشینی) به پدیده مجرمانه

ب. اهداف ویژه:

۱. تحلیل رویه های قضایی و اجرایی در برابر بزه کاری
۲. تحلیل چگونگی استنباط و خوانش قوه قضاییه، قوه مجریه و جامعه مدنی از قوانین و مقررات کیفری (سیاست قضایی، سیاست اجرایی و سیاست جامعی)
۳. تحلیل رابطه بزه انگاری های کیفری و غیر کیفری و پاسخ گذاری ها با راهبردهای سیاست عمومی
۴. تحلیل جایگاه منابع و فقه اسلامی در سیاست گذاری ناظر به بزه انگاری ها و پاسخ گذاری ها

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱) مفاهیم عمومی:

۱-۱ تاریخچه. تعاریف.

۱-۲ مقایسه سیاست جنایی با حقوق کیفری

۱-۳ مقایسه سیاست جنایی با سیاست کیفری

۱-۴ شناخت نظام های بزرگ سیاست جنایی

۲) بزه انگاری - تخلف انگاری // بزه زدایی - تخلف زدایی

۱-۲ دلایل جرم انگاری در برخی موارد نقض مقررات و تخلف انگاری در برخی موارد دیگر

۲-۲ چرایی و چگونگی جرم زدایی و تخلف زدایی از جرایم و تخلفات در حقوق ایران

۳-۲ تبدیل جرایم به تخلف و بزه انگاری تخلفات

۳) پاسخ گذاری / پاسخ گزینی / پاسخ دهی

۳-۱ پاسخ های پیشگیرانه، پیشینی، کنشی

۳-۲ پاسخ های پسینی، واکنشی

۳-۲-۱ پاسخ های کیفری

۳-۲-۲ پاسخ‌های غیر کیفری

۴) گونه‌های سیاست جنایی

۴-۱ سیاست جنایی فراتقنینی:

بررسی اصول سیاست جنایی در قانون اساسی، آرا و رویه قضایی دادگاه‌های قانون اساسی

۴-۲ سیاست جنایی تقنینی:

بررسی گفتمان سیاست جنایی قانونگذار در یک قانون/ در مواد یک قانون

۴-۳ سیاست جنایی فروتقنینی

تحلیل مقررات ناظر به بزه کیفری و بزه غیر کیفری و پاسخ به آنها در آیین‌نامه‌ها، تصویب‌نامه‌ها و بخشنامه‌ها

۴-۴ سیاست جنایی قضایی:

۴-۴-۱ بررسی آرا، تصمیم‌ها، قرارهای دادگاه‌ها و دادسراها و مقایسه آنها با قوانین یا مواد مورد استناد، بررسی بخشنامه‌ها و آیین‌نامه‌های

رؤسای قوه قضاییه

۴-۴-۲ بررسی آرای وحدت رویه

۴-۵ سیاست جنایی اجرایی:

بررسی چگونگی ایفای نقش و وظایف محوله به پلی (ضابطان خاص) ادارات و نهادهای اجرایی در حوزه سیاست جنایی

۴-۶ سیاست جنایی افتراقی

تحلیل چرایی و چگونگی تغییر راهبردهای کلی سیاست جنایی با تکیه بر گونه‌های بزه، بزهکاری، بزهکار و بزه‌دیده

۴-۷ سیاست جنایی مشارکتی (سیاست جنایی مختلط دولتی - جامعه‌ی)

تحلیل چرایی و چگونگی مشارکت دادن مردم و سازمانهای مردم نهاد در برنامه‌ریزی، اقدام‌ها و تصمیم‌های مقام‌های دولتی در سپهر سیاست

جنایی

۵) بررسی اسناد بین‌المللی از منظر سیاست جنایی (گفتمان. اصول. راهبردها ۰۰۰)

- سیاست جنایی در اسناد، معاهدات و قطعنامه‌های کیفری و حقوق بشری سازمان ملل متحد: جهت‌گیری‌های کلی و راهبردها

۶) سیاست جنایی در آموزه‌های اسلامی و کشورهای اسلامی

۶-۱ تحلیل راهبردها و جهت‌گیری‌های کلی سیاست جنایی در منابع و فقه اسلامی

۶-۲ مطالعه تطبیقی سیاست جنایی جمهوری اسلامی ایران با سیاست جنایی کشورهای اسلامی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ- فهرست منابع:

(۱) فارسی:

۱. آنسل، مارک، دفاع اجتماعی، ترجمه محمد آشوری و علی حسین نجفی ابرندآبادی، انتشارات گنج دانش، ۱۴۰۱.
۲. آقابابایی، حسین، قلمرو امنیت در حقوق کیفری، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ سوم، ۱۳۹۸.
۳. احمدی ابهری، سید محمدعلی، نقش مقاصد شریعت در تاثیر مقتضیات زمان در سیاست کیفری اسلام. انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. چاپ اول، ۱۳۹۶.
۴. امانوئلا میلوناکی ایلیاس باتکاس، ترجمه: حمیدرضا نیکوکار، رویکردهای جرم‌شناختی به حقوق بین‌المللی کیفری، میزان، چاپ اول، ۱۳۹۷.
۵. بکاریا، سزار، ترجمه محمدعلی اردبیلی، رساله جرایم و مجازات‌ها، انتشارات میزان، چاپ دهم، ۱۴۰۰.
۶. پرادل، ژان، تاریخ اندیشه‌های کیفری، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، انتشارات سمت، چاپ ۱۲، ۱۴۰۰.
۷. جمعی از نویسندگان، علوم جنایی (مجموعه مقالات در تجلیل از استاد دکتر محمد آشوری)، انتشارات سمت، چاپ هفتم، ۱۳۹۶.
۸. حسینی، سیدمحمد، سیاست جنایی در اسلام و جمهوری اسلامی ایران، انتشارات سمت، چاپ چهارم، ۱۳۹۴.
۹. دلماس-مارتی، می‌ری، نظام‌های بزرگ سیاست جنایی، برگردان علی حسین نجفی ابرندآبادی، انتشارات میزان، چاپ چهارم، ۱۳۹۸.
۱۰. رحیمی‌نژاد، اسماعیل، رویکردهای نوین در جرم‌شناسی انتقادی و سیاست جنایی، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۹۸.
۱۱. سمولرز، آلت و رولف هاومن، جرم‌شناسی فراملی، برگردان فارسی گروهی از پژوهشگران (به کوشش حمید رضا نیکوکار)، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۹۶.
۱۲. شاکری گلپایگانی، طوبی، سیاست جنایی اسلامی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵.
۱۳. قیاسی، جلال‌الدین، مبانی سیاست جنایی حکومت اسلامی، انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵.
۱۴. گوپتا، دیپک کی، سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست عمومی، ترجمه رحمت‌الله قلی‌پور و مهدی فقیهی، انتشارات مهکامه، چاپ اول، ۱۳۹۳.
۱۵. علوم جنایی (گزیده مقالات برای ارتقا دانش دست‌اندرکاران مبارزه با مواد مخدر)، انتشارات سلسبیل، چاپ اول، دو جلد. ۱۳۸۴.
۱۶. لازرژ، کریستین، درآمدی بر سیاست جنایی، برگردان علی حسین نجفی ابرندآبادی، انتشارات میزان، چاپ نهم، ۱۴۰۰.
۱۷. نجفی ابرندآبادی، علی حسین؛ حمید هاشم‌بیکی، دانشنامه جرم‌شناسی. انتشارات گنج دانش، چاپ چهارم، ۱۴۰۱.
۱۸. دایره المعارف علوم جنایی (مجموعه مقاله‌های علوم جنایی)، چهار کتاب، انتشارات میزان، ۱۳۹۲-۱۴۰۰.
۱۹. نویهار، رحیم؛ مدل‌شناسی سیاست جنایی اسلام، مجله تحقیقات حقوقی، دوره ۱۶، شماره ۶۲، خرداد ۱۳۹۲.
۲۰. امکان‌سنجی سیاست جنایی در پرتو آموزه‌های اسلامی، در: حقوق کیفری پویا: نکوداشت نامه‌ی استاد دکتر محمدعلی اردبیلی، تهران، میزان، ۱۴۰۱.

(۲) منابع انگلیسی:

۱. Akers, Ronald L., *Criminological Theories: Introduction, Evaluation, and Application*, ۳rd Ed., Los Angeles, Roxbury, ۲۰۰۰ .

۲. Barak, Gregg, "Homelessness and the Case for Community-Based Initiatives: The Emergence of a Model Shelter as a Short Term Response to the Deepening Crisis in Housing", in: Harold E. Pepinsky & Richard Quinney (Eds.), *Criminology as Peacemaking*, Bloomington & Indianapolis, Indiana University Press, ۱۹۹۱.
۳. Cordella, J. Peter, "Reconciliation and the Mutualist Model of Community", in: Harold E. Pepinsky & Richard Quinney (Eds.), *Criminology as Peacemaking*, Bloomington & Indianapolis, Indiana University Press, ۱۹۹۱.
۴. Elias, Robert, "Crime Control as Human Rights Enforcement", in: Harold E. Pepinsky & Richard Quinney (Eds.), *Criminology as Peacemaking*, Bloomington & Indianapolis, Indiana University Press, ۱۹۹۱.
۵. Daff, r. A., *Punishment, Communication, and Community*, Oxford University Press. ۲۰۰۱.
۶. Deigh, Jhon and David Dolinko, *The Oxford Handbook of Philosophy of Criminal Law*, Oxford University press, ۲۰۱۱.
۷. Garland, David, *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*, University of Chicago Press, ۲۰۰۲.
۸. Logan, Anne, *The Politics of Penal Reform*, first Published. Routledge, ۲۰۲۱.
۹. Margery Fry and the Howard League Anne Logan, *The Politics of Penal Reform*, Routledge, ۲۰۱۸.
۱۰. Nocella, Anthony J., "An Overview of the History and Theory of Transformative Justice", *The Peace and Conflict Review*, Vol. ۶, ۲۰۱۱.
۱۱. Poole, Helen, *Firearms Global Perspectives on Consequences, Crime and Control*, Routledge, ۲۰۲۲.
۱۲. Quinney, Richard, "A Life of Crime: Criminology and Public Policy as Peacemaking", *Journal of Crime and Justice*, Vol. xvi, No. ۲, ۱۹۹۳.
۱۳. Peay, Jill, *Mental Health and Crime (Contemporary Issues in Public Policy)*, Routledge, ۲۰۱۲.
۱۴. Schweppe, Jennifer, and Mark Austin Walters, *The Globalization of Hate: Internationalizing*
۱۵. *Hate Crime?*, Oxford University Press, ۲۰۱۶.
۱۶. Tankebe, Justice, Liebling, Alison, *Legitimacy and Criminal Justice: An International Exploration*, Oxford University Press. ۱st publish. ۲۰۱۳.
۱۷. Tushnet, Mark, (editor), *The Constitution in Wartime (Beyond Alarmism and Complacency)*, Duke University Press, ۲۰۰۵.
۱۸. Yumitro, Gonda, et al, *The Supports and Challenges of Political Islam during Reformation Indonesia*, *Communications in Humanities and Social Sciences*, ۲۰۲۱.

عنوان درس به فارسی:		حقوق کیفری بین المللی	
عنوان درس به انگلیسی:		International Criminal Law	
نوع درس و واحد			
نظری ☒	پایه ☐	ندارد	
عملی ☐	تخصصی ☒	ندارد	
نظری-عملی ☐	اختیاری ☐		۲
رساله / پایان نامه ☐			۳۲
			تعداد واحد:
			تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف-هدف کلی:

۱. فهم بنیان‌های نظری حقوق کیفری بین‌المللی
۲. تمهید توسعه نظری حقوق کیفری بین‌المللی و یادگیری اصول و تکنیک‌های تحلیل و رسیدگی به جرایم و جنایات بین‌المللی در کنار حقوق کیفری داخلی همراه با بهره‌بری از حقوق کیفری داخلی برای صیانت از امنیت داخلی و بین‌المللی.

ب-اهداف ویژه:

۱. تعمیق فهم مبانی حقوق کیفری بین‌المللی و طرح نگاه انتقادی به آن
۲. شناخت و توسعه نظری ابعاد جدید حقوق کیفری بین‌المللی
۳. ایجاد ارتباط میان رشته‌ای برای چندبعدی کردن تحلیل حقوق کیفری بین‌المللی

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱) اصول، مبانی و پارادایم‌های حقوق کیفری بین‌المللی

- ۱-۱ مبانی، تحولات مفهومی و تعاریف
- ۱-۲ بنیانهای سیاست جنایی بین‌المللی
- ۱-۳ جرایم و جنایات بین‌المللی
  - ۱-۳-۱ مفهوم و مصادیق جرایم بین‌المللی
  - ۱-۳-۲ مفهوم و مصادیق جنایات بین‌المللی
- ۱-۴ مسئولیت کیفری بین‌المللی: مبانی، گونه‌ها و مصادق‌ها
- ۱-۵ دیدگاه‌های اسلامی و حقوق کیفری بین‌المللی

۲) آیین رسیدگی و صلاحیت‌های کیفری

- ۱-۱ انواع صلاحیت‌ها
- ۱-۲ همکاری‌های قضایی و پلیسی بین‌المللی
- ۱-۳ ساختار و تشکیلات محاکم کیفری بین‌المللی

۳) پاسخ‌های کیفری و غیر کیفری بین‌المللی

۳-۱ مبانی نظری کیفرشناسی بین‌المللی

۳-۲ سیاست کیفری در محاکم کیفری بین‌المللی

۳-۲-۱ اصول و مبانی پاسخ‌های نهادهای بین‌المللی و محاکم کیفری

۳-۲-۲ پاسخ‌های غیر کیفری

الف- اقدامات تحذیری

ب- اقدامات تحریمی

ج- اقدامات قهری

۳-۲-۳ پاسخ‌های کیفری بین‌المللی

الف- پاسخ‌ها در دادگاه‌های نظامی بین‌المللی

ب- پاسخ‌ها در محاکم کیفری بین‌المللی اختصاصی

ج- پاسخ‌ها در دیوان کیفری بین‌المللی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

در قالب تعامل دانشجو و استاد

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال در قالب ارائه تحقیقات

آزمون پایان نیمسال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

متون و منابع داخلی و خارجی؛ بهره برداری از موت کورت‌های داخلی و بین‌المللی؛ استفاده از پاور پوینت.

چ) فهرست منابع :

۱) منابع فارسی :

۱. اردبیلی، محمدعلی (۱۳۸۳)، حقوق بین‌المللی کیفری: گزیده مقالات ۱، میزان.
۲. .... (۱۳۹۷)، حقوق بین‌المللی کیفری: گزیده مقالات ۲، میزان.
۳. .... (۱۳۹۹)، حقوق بین‌المللی کیفری، میزان.
۴. جعفری، فریدون (۱۳۹۰)، دیوان کیفری بین‌المللی و جهانی‌سازی حقوق کیفری (تعامل یا تقابل)، میزان.
۵. خالقی، علی (۱۳۹۷)، جستارهایی از حقوق جزای بین‌الملل، شهر دانش.
۶. دیهیم، علیرضا (۱۳۸۰)، درآمدی بر حقوق کیفری بین‌المللی: در پرتو اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، وزرات امور خارجه.
۷. رضوی‌فرد، بهزاد (۱۳۹۲)، حقوق کیفری بین‌المللی عمومی، تهران: میزان.
۸. .... (۱۳۹۴)، حقوق بین‌الملل کیفری، تهران: میزان.

۹. رضوی فرد، بهزاد و فرجی، محمد (۱۳۹۹)، حقوق کیفری بین‌المللی، میزان.
۱۰. زاپالا ساواتوره (۱۳۹۲)، حقوق بشر در محاکمات کیفری بین‌المللی، ترجمه حسین آقایی جنت‌مکان، جنگل.
۱۱. زمانی، سیدقاسم و عبدالمالکی، مهدی (۱۳۹۹)، حکومت قانون در ترازوی دیوان کیفری بین‌المللی، مجد.
۱۲. سافرلینگ، کریستوف و دیگران (۱۳۹۷)، آیین دادرسی کیفری بین‌المللی، برگردان قباد کاظمی، میزان.
۱۳. طهماسبی، جواد (۱۳۹۵)، صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی، میزان.
۱۴. کیتیچاسیاری، کریانگساک (۱۳۸۷)، حقوق کیفری بین‌المللی، ترجمه حسین آقایی جنت‌مکان، جنگل.
۱۵. گیدیون بوس، جیمز ال. بیشاف، نتالی ال. راید (۱۳۹۵)، اشکال مسئولیت در حقوق کیفری بین‌المللی، برگردان حسین آقایی جنت-مکان، جنگل.
۱۶. محقق داماد، سیدمصطفی (۱۳۹۶)، حقوق بین‌الملل: رهیافتی اسلامی، مرکز نشر علوم اسلامی
۱۷. مهرا، نسرین (زیر نظر) (۱۳۹۰)، حقوق کیفری بین‌المللی، فرایندها، نظریه‌ها و چشم‌اندازها، میزان.
۱۸. میرمحمدصادقی، حسین (۱۳۹۳)، حقوق جزای بین‌الملل، تهران: میزان.
۱۹. .... (۱۴۰۰)، دادگاه کیفری بین‌المللی، دادگستر.
۲۰. نادیا سادات، لایلا، اسکارف، مایکل (۱۳۹۳) حقوق بین‌الملل کیفری؛ نظریه و رویه، شهردانش.
۲۱. نژندی‌منش، هیبت‌الله (۱۳۹۴)، حقوق بین‌المللی کیفری در رویه قضایی، خرسندی.
۲۲. .... (به کوشش) (۱۴۰۱)، دانشنامه حقوق بین‌المللی کیفری، پرسمان.
۲۳. نیکوکار، حمیدرضا (به کوشش) (۱۳۹۷)، رویکردهای جرم‌شناختی به حقوق بین‌المللی کیفری، میزان.

۲) منابع انگلیسی:

۱. Isabelle Fouchard, Crimes Internationaux; Entre internationalisation du droit pénal et pénalisation du droit international, Bruylant, ۲۰۱۴.
۲. Florence Bellivier, Marina Eudes, Isabelle Fouchard, Droit des crimes internationaux, puf, ۲۰۱۸.
۳. Slawomir Marek Redo, Blue Criminology, The Power of the United Nations Ideas to Counter Crime Globally, HEUNI, ۲۰۱۲.
۴. Cindy j. smith et al (ed.), Routledge Handbook of International Criminology, ۲۰۱۱, Routledge.
۵. Ignacio de la Rasilla & Ayesha Shahid (eds.), International Law and Islam: Historical Explorations, ۲۰۱۹, Brill Nijhoff, Liden and Boston.
۶. Rob watts et al, International Criminology, A Critical Introduction, ۲۰۰۸, Routledge.
۷. K. Jaishankar and Natti Ronel, Global Criminology, Crime and Victimization in a Globalized Era, ۲۰۱۳, Routledge.

عنوان درس به فارسی: عدالت کیفری و حقوق بشر		عنوان درس به انگلیسی: Criminal Justice & Human Rights	
نوع درس و واحد			
نظری ☒ پایه ☐		ندارد	دروس پیش نیاز:
عملی ☐ تخصصی ☐		ندارد	دروس هم نیاز:
نظری-عملی ☐ اختیاری ☒		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف- اهداف کلی:

۱. تقویت آگاهی‌های دانشجویان در زمینه نسبت میان حقوق کیفری و حقوق بشر
۲. تکمیل دانش با مفاهیم، فرایندها، نهادها و پیچیدگی‌های سیاست‌گذاری ملی و بین‌المللی اثرگذار بر جرم و مجازات
۳. ارتقای آگاهی و توانمندی دانشجویان برای ایفای نقش مثبت در نهادها و فرایندهای سیاست‌گذاری حوزه جرم و مجازات با لحاظ کرامت و حقوق انسانی.

ب- اهداف ویژه:

۱. تقویت ظرفیت نظری و کاربردی دانشجویان از چشم‌انداز کلان‌نگری، توجه به ظرائف حکمرانی، آینده‌نگری، اهتمام به چگونگی رعایت حقوق انسانی در سیاست‌گذاری مرتبط یا اثرگذار بر جرایم و مجازات‌ها.
۲. ارتقای مهارت‌های دانشجویان از حیث بهره‌مندی از مبانی و اندیشه‌های بومی و اسلامی در حوزه کرامت و حقوق انسانی برای مواجهه عالمانه با اسناد و موازین بین‌المللی و تجربه نظام‌های حقوقی مختلف جهان در عرصه سیاست‌گذاری جرم و مجازات.

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱) مفاهیم و مقدمات حقوق بشر

- ۱-۱) ماهیت، چیستی و خاستگاه حقوق بشر
- ۱-۲) مبانی نظری و مناقشه‌های فلسفی راجع به حقوق بشر
- ۱-۳) نسل‌های حقوق بشر (نسل اول، نسل دوم، نسل سوم....)
- ۱-۴) منابع حقوق بشر (اسناد و معاهدات و انواع آنها؛ عرف بین‌المللی؛ اصول کلی حقوقی، تصمیمات قضایی)
- ۱-۴) تحلیل مفهوم حق و وظیفه در حقوق بشر
- ۱-۵) تحلیل مفهوم آزادی و برابری
- ۱-۶) تحلیل مفهوم عدالت (عدالت توزیعی؛ عدالت اجتماعی؛ عدالت کیفری؛ عدالت رویه‌ای؛ عدالت حقوقی)

۲) زمینه‌های حقوق بشر در نظام سیاسی و تاثیر آن در حقوق کیفری

- ۱-۲) شاخص‌های نظام حقوقی مبتنی بر اصل حاکمیت قانون (دولت قانونمدار)

۱-۱-۲) مشروعیت داشتن (تعدد منابع حقوقی و وجود رابطه سلسله مراتب بین آنها، وجود مرجع نظارتی و مشخص بودن روش نظارت)

۱-۱-۲) مقبولیت داشتن (ابتنا بر وجدان عمومی)

۲-۲) حقوق بشر در مرحله قاعده گذاری مربوط به جرم انگاری و تعیین عناوین و قلمرو جرایم

۲-۲-۱) اصل قانونی بودن جرم و مجازات

۲-۲-۲) اصل کیفی بودن قانون کیفری

۲-۲-۳) حقوق بشر در سیاستگذاری های مربوط به مشارکت مردمی برای پیشگیری یا کاهش جرایم

۲-۲-۴) حقوق بشر در سیاستگذاری های ناظر به جرم زدایی

۲-۲-۵) حقوق بشر در سیاستگذاری های مربوط به نوع، میزان و سطح واکنش های کیفری علیه جرم (تناسب [قانونی و قضایی] میان مجازات و جرم).

۲-۲-۶) اصل انسانی بودن کیفرها

۳-۲) حقوق بشر در مرحله قاعده گذاری مربوط به دادرسی عادلانه

۲-۳-۱) قانونمندی در رسیدگی و تعقیب

۲-۳-۲) اصل برائت

۲-۳-۳) وجود دادگاه های صالح، مستقل و بی طرف

۲-۳-۴) علنی بودن رسیدگی

۲-۳-۵) دو درجه ای بودن رسیدگی

۲-۳-۶) حقوق بشر در سیاست گذاری تدابیر حمایتی مربوط به متهمان، محکومان و بزهدیدگان.

۴-۲) شناسایی موازین حقوق بشر و پیش بینی ضمانت اجرای [کیفری] برای اجرای آنها.

۳) تحلیل سیاست گذاری های راجع به جرم و مجازات بر اساس موازین حقوق بشر

۴) تحلیل آرای قضایی در سطح ملی و بین المللی بر اساس موازین حقوق بشر

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

تدریس به صورت تعاملی میان دانش پژوه و استاد همراه با بررسی منابع و مستندات و تحولات جدید مرتبط به حقوق بشر و سیاست گذاری جرم و مجازات و تحلیل محتوایی لازم در هر مورد و تمرین نمونه های عینی و کاربردی ذیربط صورت می گیرد.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۵۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۵۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

کلاس درس و تجهیزات سمعی و بصری و دسترسی به اسناد مختلف سیاست گذاری جرم و مجازات در سطح ملی و بین المللی

چ) فهرست منابع :

۱) منابع فارسی :

۱. آشوری، محمد و دیگران، حقوق بشر و مفاهیم مساوات، انصاف و عدالت، نشر گرایش، انتشارات دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۳.
۲. آقایی جنت‌مکان، حسین؛ حقوق دادرسی عادلانه و منصفانه، با تأکید بر قانون آیین دادرسی کیفری ایران، جنگل، ۱۳۹۷.
۳. ارسطو، محمدجواد، نظام حقوق بشر اسلامی بررسی مبانی فقهی اعلامیه اسلامی حقوق بشر، جلد اول، نشر مکت اندیشه، ۱۳۹۶.
۴. ....، نظام حقوق بشر اسلامی بررسی مبانی فقهی اعلامیه اسلامی حقوق بشر، ج ۲، نشر مکت اندیشه، ۱۳۹۹.
۵. ....، نظام حقوق بشر اسلامی بررسی مبانی فقهی اعلامیه اسلامی حقوق بشر، جلد ۳، نشر مکت اندیشه، ۱۴۰۰.
۶. بسته‌نگار، محمد، حقوق بشر از منظر اندیشمندان، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۰.
۷. جاوید، محمدجواد، نقد مبانی فلسفی حقوق بشر، فلسفه طبیعی حقوق بشر (ج ۱ و ۲)، نشر مخاطب، ۱۳۹۲.
۸. جعفری، محمدتقی، تحقیق در نظام حقوق جهانی بشر از دیدگاه اسلام و غرب، انتشارات دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۰.
۹. جمعی از نویسندگان، حقوق بشر از دیدگاه اسلام، مرکز مطالعات فرهنگی، بین‌المللی سازمان فرهنگ و ارتباطات، ۱۳۸۰.
۱۰. جوادی آملی (آیت الله)؛ عبدالله، فلسفه حقوق بشر، مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۵.
۱۱. ....، کرامت در قرآن، چاپ سوم، نشر رجاء، ۱۳۶۹.
۱۲. جوان آراسته، حسین؛ حقوق بشر در اسلام (مفاهیم مبانی و مصادیق)، انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۹.
۱۳. حبیب‌زاده، محمدجعفر؛ اندیشه‌های حقوقی، جلد دوم وسوم و چهارم، انتشارات نگاه بینه، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۴.
۱۴. ....؛ قانونمداری در قلمرو حقوق کیفری، دادگستر، ۱۳۸۸.
۱۵. حقیقت، سیدصادق؛ میرموسوی، سیدعلی؛ مبانی حقوق بشر از دیدگاه اسلام و دیگر مکاتب، مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ۱۳۸۱.
۱۶. راسخ، محمد؛ بنیاد نظری اصلاح نظام قانونگذاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴.
۱۷. ....؛ ویژگی‌های ذاتی و عرضی قانون، مجلس و پژوهش، ۱۳۸۵، ۱۳، ش ۵۱.
۱۸. رحمدل، منصور؛ اصل تناسب جرم و مجازات، انتشارات سمت، ۱۳۸۹.
۱۹. زمانی، سید قاسم و دیگران، نهادها و سازوکارهای منطقه‌ای حمایت از حقوق بشر، شهر دانش، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۶.
۲۰. سلیمی، عبدالحکیم؛ درسنامه حقوق بشر از دیدگاه اسلام، نشر مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۳۹۴.
۲۱. شریفی طراز کوهی، حسین (تألیف و ترجمه)، حقوق بشر (نظریه‌ها و رویه‌ها)، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول، تهران، ۱۴۰۱.
۲۲. فریدن، مایکل، ترجمه فریدون مجلسی، مبانی حقوق بشر، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۲.
۲۳. قاری سید فاطمی، سید محمد، حقوق بشر در جهان معاصر، دفتر دوم، جستارهایی تحلیلی از حق‌ها و آزادی‌ها، شهر دانش، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۸.
۲۴. قاری سید فاطمی، سید محمد، حقوق بشر در جهان معاصر، دفتر یکم، درآمدی بر مباحث نظری: مفاهیم، مبانی، قلمرو و منابع، شهر دانش، چاپ دوم، تهران، ۱۳۸۸.
۲۵. قماش، سعید؛ کرامت انسانی و نقش آن در جرم‌انگاری، میزان، ۱۳۹۴.
۲۶. مرکز مالیر، احمد، حاکمیت قانون، مفاهیم، مبانی و برداشت‌ها، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، زمستان ۱۳۸۵.

۲۷. منتظری، حسین علی، رساله حقوق، انتشارات سرایی، ۱۳۸۳.
۲۸. مهرپور، حسین؛ حقوق بشر و راه کارهای اجرای آن، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۸.
۲۹. -----؛ نظام بین المللی حقوق بشر، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۷.
۳۰. -----؛ حقوق بشر در اسناد بین المللی و موضع جمهوری اسلامی ایران، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۴.
۳۱. ناجی زواره، مرتضی، دادرسی بیطرفانه در امور کیفری، موسسه مطالعات و پژوهش های حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۶.
۳۲. نوبهار، رحیم؛ اصل قضایی بودن مجازات ها، شهر دانش، ۱۳۹۴.
۳۳. -----؛ حمایت حقوق کیفری از حوزه های عمومی و خصوصی، انتشارات جنگل، ۱۳۸۸.
۳۴. هاشمی، سید محمد، حقوق بشر و آزادی های اساسی، انتشارات میزان، ۱۳۹۶.
۳۵. -----؛ حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، ۲ ج، نشر میزان، ۱۴۰۰.

۲) منابع انگلیسی:

۱. Artin Laughlin: British Constitution a Very Short Introduction, Oxford University Press, ۲۰۱۳.
۲. Cassese Gaeta Jones, The Rome Statute of the international Court, ۲ Vol., ۲۰۰۲.
۳. Catherine Elliott and Frances Quinn, Criminal Law, ۲۰۰۰.
۴. Crime, Public Order and Human Rights; International Council on Human Rights Policy, Versoix, Switzerland.
۵. Eric Heinze's, The Logic of Equality: A Formal Analysis of Non-Discrimination Law, Routledge, ۲۰۱۸.
۶. Guide for Policy Makers on the Implementation of the United Nations Declaration of Basic Principles on Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, UNOPCCP, New York, ۱۹۹۹.
۷. Human Rights in the Administration of Justice: A manual and facilitator's guide on human rights for judges, prosecutors and lawyers, The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), ۲۰۰۳.
۸. Human Rights and Law Enforcement, United Nations, ۱۹۹۷.
۹. J. D. Shepherd; A Human Right not to be punished? Punishment as Derogation of Rights, Criminal Law (۲۰۱۲) ۶:۳۱-۴۵, DOI ۱۰,۱۰۰۷/s۱۱۵۷۲-۰۱۱-۹۱۳۰-۰; Published online: ۱۶ October ۲۰۱۱ Springer Science Business Media B.V. ۲۰۱۱.
۱۰. Joseph Schultz Castan, The international Covenant on Civil and Political Rights, ۲۰۰۰.
۱۱. John F. MacLeod, Peter Grove, and David Farrington, Explaining Criminal Careers: Implications for Justice Policy, Oxford university, ۲۰۱۲.

عنوان درس به فارسی: بزه‌دیده شناسی			
عنوان درس به انگلیسی: Victimology			
نوع درس و واحد			
نظری ☒ پایه ☐	ندارد	دروس پیش‌نیاز:	
عملی ☐ تخصصی ☐	ندارد	دروس هم‌نیاز:	
نظری-عملی ☐ اختیاری ☒		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف-هدف کلی:

تکمیل آشنایی دانشجویان با علم بزه‌دیده‌شناسی، گونه‌ها، اهداف و نظریات بزه‌دیده‌شناسی و تأثیرات بزه‌دیده‌شناسی بر نظام حقوق جنایی، سیاست‌گذاری جنایی و عدالت جنایی.

ب-اهداف ویژه:

۱. تکمیل دانش بزه‌دیده‌شناسی و نظریه‌های بزه‌دیده‌شناسی
۲. شناسایی نیازها و خدمات مورد نیاز بزه‌دیدگان
۳. مطالعه تجربیات نظام‌های حقوقی به صورت تطبیقی در زمینه رفع نیازهای بزه‌دیدگان و در صورت لزوم بومی‌سازی آنان

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱) بزه‌دیده‌شناسی نظری

- ۱-۱ انواع و تقسیم‌بندی بزه‌دیدگان
- ۱-۲ نظریه‌های بزه‌دیده‌شناختی شامل دیدگاه‌های اسلامی به بزه‌دیده‌شناسی
- ۱-۳ آثار بزه‌دیدگی
- ۱-۴ تبیین‌های زیست‌شناختی بزه‌دیدگی بزه‌دیدگان خاص

۲) بزه‌دیده‌شناسی کاربردی

- ۱-۲ جنبش‌های بزه‌دیده‌بنیاد
- ۲-۲ سیاست‌گذاری در حوزه حقوق کیفری ماهوی و شکلی برای بزه‌دیدگان
- ۳-۲ پیش‌گیری از بزه‌دیدگی

۳) بزه‌دیده‌شناسی بین‌المللی

- ۱-۳ تحولات منطقه‌ای بزه‌دیده‌شناسی
- ۲-۳ تحولات جهانی بزه‌دیده‌شناسی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

بهره‌گیری از روش‌های ترکیبی در تدریس شامل روش سخنرانی و روش تعاملی

تحلیل موضوع با شرکت و تبادل نظر دانشجویان

طرح پرونده‌های مرتبط داخلی و خارجی و تحلیل آرای قضایی

بررسی اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای و منابع تطبیقی و نقد قوانین کیفری ایران و ارائه پیشنهاد برای رفع کاستی‌ها

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۵۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۵۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

کلاس درس و امکانات سخت افزاری مناسب مانند رایانه و نمایشگر

چ) فهرست منابع:

۱) منابع فارسی:

علاوه بر مقالات فارسی و خارجی منتشر شده در مجلات معتبر، منابع زیر می‌تواند به عنوان منابع اصلی درس مورد استفاده قرار گیرند:

۱. اداره کنترل مواد مخدر و پیشگیری از جرم سازمان ملل متحد، عدالت برای بزهدیدگان، ترجمه علی شایان، انتشارات سلسبیل، چاپ اول، ۱۳۸۴.
۲. اسدی، لیلاسادات، بزهدیده در فرآیند دادرسی کیفری بین‌المللی، رساله دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۸.
۳. بسیونی، محمدشریف، بزهدیده‌شناسی، جلد دوم: شناسایی بین‌المللی حق‌های بزهدیدگان، ترجمه مهرداد رایجیان اصلی، چاپ اول، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی (پژوهشکده شهر دانش)، ۱۳۹۳.
۴. توجیهی، عبدالعلی، جایگاه بزهدیده در سیاست جنایی ایران، رساله دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۷.
۵. حاجی ده‌آبادی، احمد، مطالعه تطبیقی جبران خسارت بزهدیده به هزینه دولت و نهادهای عمومی ایران، اسلام و انگلستان، رساله دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۵.
۶. رایجیان اصلی، مهرداد، بزهدیده‌شناسی: درس گفتارهای تألیفی، چاپ دوم (ویراست نخست)، پژوهشکده شهر دانش، ۱۳۹۸.
۷. رایجیان اصلی، مهرداد، بزهدیده‌شناسی: درس گفتارهای ترجمانی، چاپ دوم (ویراست نخست)، پژوهشکده شهر دانش، ۱۴۰۰.
۸. رایجیان اصلی، مهرداد، بزهدیده‌شناسی، جلد یکم: تحولات بزهدیده‌شناسی و علوم جنایی، چاپ اول: پژوهشکده شهر دانش، ۱۳۹۰.
۹. رایجیان اصلی، مهرداد، کتابچه بزهدیده‌شناسی، جلد یکم: اجرای حق‌های بزهدیدگان، چاپ اول: انتشارات آرمان حقوق، ۱۳۹۱.
۱۰. رایجیان اصلی، مهرداد، بزهدیده‌شناسی حمایتی، انتشارات دادگستر، چاپ دوم (ویراست جدید)، ۱۳۹۰.
۱۱. لیز، ژرار و ژینا، فیلیزولا، بزهدیده و بزهدیده‌شناسی، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۷۹.

۲) منابع انگلیسی:

۱. Davis, G., Messmer, H., Umbreit, M. S., Coates, R., Mediation and Reparation in Criminal Justice, Routledge, London and New York, ۱۹۹۲.
۲. Doak, J., Victims Rights, Human Rights and Criminal Justice, Hart Publishing, Oxford and New York, ۲۰۰۸.
۳. Fattah, E., Understanding Victimization, Prentice – Hall Canada Inc, ۱۹۹۱.
۴. Mawbay, R.I, Walklate, Critical Victimology, London, Sage, ۱۹۹۴.
۵. Wolhuter, L., Olley, N., Denham, D., Victimology, Victimisation and Victims' Rights, Cavendish, London and New York, ۲۰۰۹.

عنوان درس به فارسی:		فلسفه حقوق کیفری	
عنوان درس به انگلیسی:		Philosophy of Criminal Law	
نوع درس و واحد			
نظری ☒ پایه ☐		ندارد	ندارد
عملی ☐ تخصصی ☐		ندارد	ندارد
نظری-عملی ☐ اختیاری ☒			۲
رساله / پایان نامه ☐			۳۲
			تعداد واحد:
			تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف-اهداف کلی

۱. شناخت مبانی فلسفی حقوق کیفری، نهادها و فرایندهای آن برای فهم «نظریه کیفری» اعم از توصیفی و تجویزی (انتقادی) درباره حقوق کیفری ماهوی و شکلی
۲. توجیه و تبیین محدوده و مرزهای حقوق کیفری به منظور مهار مداخله‌های کیفری و بنیادگذاری دادرسی عادلانه

ب) اهداف ویژه:

۱. شناخت اهداف و کارکردهای حقوق کیفری به عنوان بخشی از نظام رسمی کنترل
۲. شناخت نظریه‌های جرم‌انگاری
۳. شناخت مبانی مسئولیت کیفری و دفاعیات
۴. شناخت نظریه‌های توجیه مجازات به مثابه پاسخ قهرآمیز دولت به جرم
۵. شناخت مبانی فلسفی دادرسی کیفری

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

استاد محترم درس، متناسب با ساعت تدریس در یک نیمسال، یک یا چند سرفصل از سرفصلهای زیر را برای ارائه انتخاب می‌کند.

۱- مفاهیم بنیادین فلسفه حقوق کیفری

- ۱-۱- تعریف و مفهوم فلسفه حقوق کیفری
- ۱-۲- وظایف و کارکردهای فلسفه حقوق کیفری
- ۱-۲-۱- تدوین و توسعه قواعد عدالت ناظر بر رابطه میان «هنجارها و مجازات» و «مسئولیت و مجازات»
- ۱-۲-۲- چگونگی اعمال قواعد عدالت به منظور توجیه مجازات نقض ناعادلانه (ناموجه) هنجار و مجازات ناقضان هنجار
- ۱-۳- حقوق کیفری و نظریه کیفری
- ۱-۳-۱- حقوق کیفری به مثابه یک سیستم
- ۱-۳-۲- نظریه کیفری و ضرورت نظریه پردازی فلسفی

۱-۳-۳. ویژگی‌های نظریه کیفری

۱-۳-۴. نظریه‌های دولت محور: تمرکز بر اقتدار دولت برای جرم‌انگاری و مجازات

۱-۳-۵. نظریه‌های فرد محور: تمرکز بر براءت و مسئولیت

۱-۴-۱. روابط و تعامل فلسفه حقوق کیفری با فلسفه اخلاق و فلسفه سیاسی

۱-۴-۱. رابطه و نسبت فلسفه اخلاق با فلسفه حقوق کیفری

۱-۴-۲. رابطه و نسبت فلسفه سیاسی با فلسفه حقوق کیفری

۲- نظریه‌های هنجاری جرم‌انگاری

۲-۱- جرم به مثابه نقض وظیفه (قانونی یا اخلاقی)

۲-۲- جرم به مثابه ایراد ضرر (به منافع دیگران)

۲-۳- جرم به مثابه نقض هنجار

۲-۴- اصول جرم‌انگاری

۳- فلسفه مسئولیت کیفری و دفاعیات

۳-۱- تحلیل فلسفی مسئولیت کیفری، ارکان و شرایط آن

۳-۲- تحلیل فلسفی دفاعیات و وجوه تمایز و آثار آنها

۴- توجیه مجازات و پاسخ‌های کیفری

۴-۱- نظریه سزاگرا (مکافات گرا)

۴-۱-۱- مفهوم مکافات‌گرایی و قرائت‌های مختلف از آن

۴-۱-۲- چرایی مجازات از منظر مکافات‌گرایی

۴-۱-۳- چگونگی و میزان مجازات در دیدگاه مکافات‌گرایی

۴-۲- نظریه فایده‌گرا

۴-۲-۱- مفهوم فایده‌گرایی و فایده مجازات

۴-۲-۲- چرایی مجازات

۴-۲-۳- چگونگی و میزان مجازات

۴-۲-۴- کارکردهای کیفر در رویکرد فایده‌گرایی

اصلاح و بازپروری

بازدارندگی

ناتوان‌سازی

۴-۳- نظریه‌های تلفیقی/ترکیبی

۴-۴- نظریه‌های ارتباطی

۵- بنیادهای فلسفی دادرسی عادلانه

۵-۱- حقیقت (واقعیت) و دادرسی

۵-۲- رابطه میان حقوق ماهوی و دادرسی و ادله اثبات دعوا

۵-۳- اهداف دادرسی کیفری و کارکردهای آن

- ۴-۵- رابطه میان دادرسی کیفری به مثابه یک نهاد حاکمیتی با سایر نهادهای سیاسی
- ۵-۵- دادرسی کیفری و فراخواندن متهم به پاسخگویی؛ متهم به عنوان عامل اخلاقی خودمختار
- ۶-۵- دادرسی به عنوان یک فرایند ارتباطی یا تحمیل قدرت حاکمیتی بر متهم؟
- ۷-۵- حق‌های بنیادین مظنون، متهم و محکوم در فرایند دادرسی
- ۸-۵- مبانی حق دفاع و الزامات آن

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع:

۱) منابع فارسی:

۱. بروکس، تام؛ مجازات، ترجمه محمدعلی کاظم‌نظری، نشر میزان، ۱۳۹۵.
۲. پترسن، دنیس؛ مکاتب معاصر فلسفه حقوق، سر ویراستار: محمد مهدی ذوالقدری، ترجمان علوم انسانی، ۱۳۹۵.
۳. خویشتن‌دار، محمدحسن (گردآورنده)؛ فلسفه، قانون و مجازات، گنج دانش، ۱۳۹۸.
۴. راسخ، محمد؛ حق و مصلحت؛ مقالاتی در فلسفه حقوق، فلسفه حق و فلسفه ارزش، ج ۱، نشر نی، ۱۴۰۱.
۵. راسخ، محمد؛ حق و مصلحت؛ مقالاتی در فلسفه حقوق، فلسفه حق و فلسفه ارزش، ج ۲، نشر نی، ۱۳۹۳.
۶. راسخ، محمد؛ درس‌گفتارهای فلسفه حق و فلسفه حقوق عمومی، انتشارات خلیفه اندیشمندان علوم انسانی، ۱۳۹۴.
۷. شهابی، مهدی؛ فلسفه حقوق؛ مبانی نظری تحول نظام حقوقی از حقوق سنتی تا حقوق مدرن، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۶.
۸. شیکر، دیوید؛ مفهوم و ماهیت مجازات، ترجمه دکتر حسین آقایی جنت‌مکان، انتشارات جنگل، ۱۳۹۳.
۹. فرح‌بخش، مجتبی؛ جرم‌انگاری فایده‌گرایانه (جستاری در فلسفه حقوق کیفری)، نشر میزان، ۱۳۹۲.
۱۰. فن در فردتن، دیتمار؛ درآمدی بر فلسفه قانون، ترجمه محمدحسن خویشتن‌دار، نشر نگاه معاصر، ۱۳۹۷.
۱۱. کاتوزیان، ناصر؛ فلسفه حقوق، ج ۱، گنج دانش، ۱۴۰۱.
۱۲. کاتوزیان، ناصر؛ فلسفه حقوق، ج ۲، گنج دانش، ۱۳۹۹.
۱۳. کاتوزیان، ناصر؛ فلسفه حقوق، ج ۲، گنج دانش، ۱۴۰۱.
۱۴. مارمور، آندره؛ فلسفه حقوق، ترجمه سعید عابدی و مجید نیکویی، نشر نگاه معاصر، ۱۳۹۲.
۱۵. محمودی جانکی، فیروز؛ «جرم‌انگاری حق‌مدار؛ با تأکید بر نظریه آلمانی مصالح حقوقی»، پژوهش حقوق کیفری، شماره ۹، ۱۳۹۳.

۱۶. محمودی جانکی، فیروز؛ «حمایت کیفری از اخلاق»، در: علوم جنایی (مجموعه مقالات در تجلیل از استاد دکتر محمد آشوری)، انتشارات سمت، ۱۳۹۶.
۱۷. محمودی جانکی، فیروز؛ «مهارجقوق کیفری در قوانین اساسی»، در: رنجریان، امیرحسن، حقوق؛ جانمایه بقای اجتماع؛ گفتارهای حقوقی در نکوداشت استاد دکتر عزت‌الله عراقی، انتشارات سمت، ۱۳۹۵.
۱۸. محمودی جانکی، فیروز؛ مبانی، اصول و شیوه‌های جرم‌انگاری، رساله دکتری، دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.
۱۹. نوبهار، رحیم؛ حمایت کیفری از حریم عمومی و خصوصی، انتشارات جنگل، ۱۳۸۷.
۲۰. نوبهار، رحیم؛ اهداف مجازات‌ها در جرایم جنسی؛ چشم‌اندازی اسلامی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۰.
۲۱. هارت، هربرت؛ قانون، آزادی و اخلاق؛ درآمدی به فلسفه حقوق کیفری و عمومی، ترجمه دکتر محمد راسخ، نشرنی، ۱۳۹۷.
۲۲. هرستر، دتلف؛ قانون و اخلاق، ترجمه محمدحسن خویشتن‌دار، گنج دانش، ۱۴۰۰.
۲۳. هرستر، نربرت؛ درآمدی بر فلسفه مجازات، ترجمه محمدحسن خویشتن‌دار، گنج دانش، ۱۳۹۷.

۲) منابع انگلیسی:

۱. Alexander, Larry; "the Philosophy of Criminal Law", in Jules L. Coleman, et al (ed.), The Oxford Handbook of Jurisprudence and Philosophy of Law, Oxford University Press, ۲۰۱۱.
۲. Andreas von Hirsch, Harm and Wrongdoing in Criminalisation Theory, Criminal Law and Philosophy (۲۰۱۴) ۸:۲۴۵-۲۵
۳. Anthony Duff, et al (ed.); *the Trial On Trial: Judgment and Calling to Account, Vol. 2*, Hart Publishing, ۲۰۰۶.
۴. Anthony Duff, et al (ed.); *The Trial on Trial: Truth and Due Process, Volume ۱*, Hart Publishing, ۲۰۰۶.
۵. Deigh, John & Dolinko, David (ed.); *the Oxford Handbook of Philosophy of Criminal Law*, Oxford University Press, ۲۰۱۱.
۶. Duff, R. A (ed.); *Philosophy and the Criminal Law*, Cambridge University Press, ۲۰۰۹.
۷. Duff, R. A. & Green Stuart (ed.); *Philosophical Foundations of Criminal Law*_Oxford University Press, ۲۰۱۱.
۸. Feinberg, Joel; *the Moral Limits of the Criminal Law: Harm to Others, Volume ۱*, Oxford University Press, ۱۹۸۷.
۹. Feinberg, Joel; *the Moral Limits of the Criminal Law: Offense to Others, Volume ۲*, Oxford University Press, ۱۹۸۸.
۱۰. Feinberg, Joel; *the Moral Limits of the Criminal Law: Harm to Self*, Oxford University Press, Volume ۳, ۱۹۸۹.
۱۱. Feinberg, Joel; *the Moral Limits of the Criminal Law: Harmless Wrongdoing, Volume ۴*, Oxford University Press, ۱۹۹۰.
۱۲. Flanders, Chad & Hoskins, Zachary (ed.); *the New Philosophy of Criminal Law*, Rowman & Littlefield Publishers, ۲۰۱۵.
۱۳. Gardner, John; *Offences and Defences: Selected Essays in the Philosophy of Criminal Law*, Oxford University Press, ۲۰۰۷.
۱۴. Husak, Douglas; *the Philosophy of Criminal Law*, Oxford University Press, ۲۰۱۰.

عنوان درس به فارسی:		کیفرشناسی	
عنوان درس به انگلیسی:		Penology	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف-هدف کلی:

۱. آشنایی عمیق و تحلیلی دانشجویان با دیدگاه‌ها، مبانی، نظریه‌ها و رویه‌های مرتبط با تلاش جوامع در پاسخ‌دهی کیفری به جرم.
۲. تحلیل ماهیت و کارکردهای کیفرها

ب-اهداف ویژه:

۱. شناخت تحلیلی مبانی کیفر
۲. شناخت نظریه‌های مجازات در رویکردهای مختلف
۳. شناخت رویه‌های غالب در اعمال کیفر در نظام کیفری ایران
۴. ارزیابی کارآمدی کیفرهای مختلف در تحقق اهداف مجازات

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. کلیات و مبانی

- ۱-۱ بحث‌های مقدماتی (تعریف کیفرشناسی، رابطه کیفرشناسی با سایر علوم جنایی، تاریخچه کیفرشناسی)
- ۲-۱ چیستی کیفر
- ۳-۱ چرایی کیفر، (از منظر وظیفه‌گرایی، سودگروی، رویکردهای تلفیقی و....)
- ۴-۱ چگونگی کیفر (از منظر انسانی بودن آن، از منظر تناسب جرم و مجازات، از منظر تناسب آن با شخصیت مجرم)
- ۵-۱ گونه‌شناسی کیفرها و تحلیل اخلاقی- جامعه‌شناختی آنها شامل: کیفر سالب حیات، کیفرهای بدنی، کیفرهای سالب و محدودکننده آزادی، کیفر مالی، جایگزین‌های حبس
- ۶-۱ بررسی کیفرها در پرتو موازین و اسناد حقوق بشری
- ۷-۱ دیدگاه‌های اسلامی و کیفر
۲. بررسی و تحلیل کیفر سالب حیات و کیفرهای بدنی در نظام کیفری ایران (انواع اعدام، رجم، قصاص نفس، صلیب، قطع و قصاص عضو، تازیانه) و روش‌ها و شاخص‌های ارزیابی کارآمدی این کیفرها از حیث:
  - ۱-۲ عادلانه و انسانی و کرامت‌مدار بودن،
  - ۲-۲ تناسب جرم و مجازات،

۲-۳ کارآمدی (بازدارندگی خاص و عام)

۲-۴ هزینه‌مندی (برای اجتماع و خانواده مرتکب و...)

۲-۵ نقاط قوت و ضعف این مجازات‌ها

۳. تحلیل نظری و بررسی آثار عملی مجازات سالب آزادی؛

۳-۱ روش‌ها و شاخص‌های ارزیابی کارآمدی این کیفر از حیث: عادلانه و انسانی و کرامت‌مدار بودن، تناسب جرم و مجازات، کارآمدی (بازدارندگی خاص و عام)، هزینه‌مندی (برای اجتماع و خانواده مرتکب و...).

۳-۲ بررسی کارآمدی نظام‌های مختلف اجرای مجازات سالب آزادی (حبس، حبس ابد، نظام نیمه‌آزادی، و...)

۳-۳ بررسی کیفر حبس با توجه به شاخص‌های جنسیت و سن (حبس برای زنان، و کودکان و نوجوانان، و سالخوردگان)

۳-۴ خصوصی سازی اداره و مدیریت زندان - زندانبانی

۳-۵ کیفر حبس در شرایط اضطراری

۴. تحلیل نظری و بررسی آثار عملی سایر کیفرها (جایگزین‌های حبس و مجازات‌های اجتماعی، مجازات مالی، تبعید و...)

۴-۱ تحولات کیفرها و چگونگی اجرای آنها در پرتو فن‌آوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات

۴-۲ اعمال کیفرها در شرایط اضطراری

۵. مطالعه موردی کیفرشناسی

۵-۱ بررسی کیفرها در قوانین (یک قانون خاص)

۵-۲ بررسی تحلیلی - انتقادی آیین‌نامه‌های مربوط به اجرای انواع مجازات

۵-۳ بررسی کیفرها درباره یک یا چند جرم در پرتو اصل تناسب کیفر با جرم

۵-۴ بررسی کیفرشناختی یک دادنامه یا پرونده (بررسی هم‌گرایی و واگرایی کیفر تقنینی، کیفر قضایی، و کیفر اجرایی در خصوص یک جرم)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

۵۰ درصد

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال

۵۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع:

۱) منابع فارسی:

۱. آلبرشت، هانس یونگ، تورم جمعیت زندانها: در جست‌وجوی کارآمدترین راه‌حل‌ها، ترجمه محمدعلی اردبیلی و دیگران، مرکز تحقیقات استراتژیک، ۱۳۹۵.
۲. بروکس، تام، مجازات، ترجمه محمدعلی کاظم نظری، میزان ۱۳۹۵.
۳. بولوک، برنار، کیفرشناسی، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، نشر مجد، ۱۳۹۲.
۴. پرادل، ژان، تاریخ اندیشه‌های کیفری، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، سمت، ۱۴۰۰.
۵. پرت، جان، مجازات و تمدن، ترجمه هانیه هژیرالساداتی، میزان، ۱۳۹۶.
۶. جوان جعفری، عبدالرضا، و ساداتی، محمدجواد، ماهیت فلسفی و جامعه‌شناختی کیفر، میزان، ۱۳۹۴.
۷. شیکر، دیوید، مفهوم و ماهیت مجازات، ترجمه حسین آقایی جنت‌مکان، جنگل، ۱۳۹۳.
۸. غلامی، حسین، کیفرشناسی (کلیات و مبانی پاسخ‌شناسی جرم)، نشر میزان، ۱۳۹۹.
۹. صفاری، علی، کیفرشناسی: تحولات، مبانی و اجرای کیفر سالب آزادی، انتشارات جنگل، ۱۴۰۱.
۱۰. گارلند، دیوید، مجازات و جامعه مدرن، ترجمه نبی‌الله غلامی، میزان، ۱۳۹۵.
۱۱. گسن، ریمون؛ «بحران سیاست‌های جنایی کشورهای غربی»، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۱۰، بهار و تابستان ۱۳۷۱.
۱۲. مهران، نسرين (به کوشش)، مدیریت جمعیت کیفری، مجموعه مقالات برگزیده همایش ملی مدیریت جمعیت کیفری: نظریه و رویه، میزان، ۱۳۹۹.
۱۳. نجفی ابرندآبادی (زیرنظر)، دایره‌المعارف علوم جنایی، کتاب چهارم: علوم جنایی تجربی، میزان، ۱۳۹۸.
۱۴. نجفی ابرندآبادی، علی حسین، و زارع مهرجردی، علی، «خصوصی‌سازی عدالت کیفری: چرایی و چالش‌ها»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، دوره ۱۵، شماره ۴، بهمن ۱۳۹۱.
۱۵. نوبهار، رحیم، به سوی مجازات‌های هرچه انسانی‌تر، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی حقوق بشر و گفت‌وگوی تمدن‌ها، قم، دانشگاه مفید، ۱۳۸۱.
۱۶. هالوی، گابریل، کیفردهی آموزه‌ای مدرن، ترجمه علی شجاعی، دادگستر، ۱۳۹۳.
۱۷. یزدیان جعفری، جعفر، چرایی و چگونگی مجازات، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۸.

(۲) منابع انگلیسی:

۱. Armstrong, Ruth, Ioan Durnescu (eds.), Parole and Beyond: International Experiences of Life After Prison, Palgrave Macmillan UK, ۲۰۱۶.
۲. Ashworth, Andrew, Sentencing and Criminal Justice, Cambridge, ۲۰۱۰.
۳. Brangan, Louise, The Politics of Punishment, A Comparative Study of Imprisonment and Political Culture-Routledge, ۲۰۲۱.
۴. Brooks, Thom, Punishment: A Critical Introduction, Routledge, ۲۰۲۱.
۵. Crewe, Ben, Susie Hulley, Serena Wright, Life Imprisonment from Young Adulthood: Adaptation, Identity and Time, Palgrave Macmillan UK, ۲۰۲۰.
۶. Duff, Antony, Punishment, Dartmouth, ۱۹۹۳.
۷. Ezorsky, Gertrude, Philosophical Perspectives on Punishment, State University of New York Press,

- ۲nd edition, ۲۰۱۵.
۸. Gardner ,Molly, Michael Weber, The Ethics of Policing and Imprisonment, Springer International Publishing, Palgrave Macmillan, ۲۰۱۸.
  ۹. Gorr, Michael, Harwood, Sterling, Crime and Punishment, Jones and Bartlett publishers, ۱۹۹۵.
  ۱۰. Halsey, Mark, Simone Deegan (auth.), Young Offenders: Crime, Prison and Struggles for Desistance, Palgrave Macmillan UK, ۲۰۱۵.
  ۱۱. Konrad Norbert(auth.), Birgit Vollm, David N. Weisstub (eds.). Ethical Issues in Prison Psychiatry, Springer, ۲۰۱۳.
  ۱۲. Miethe, Terance D., Hong Lun, Punishment: A Comparative Historical Perspective, Cambridge University press, ۲۰۰۵.
  ۱۳. Moore, Linda, Phil Scraton (auth.), The Incarceration of Women, Punishing Bodies, Breaking Spirits, Palgrave Macmillan UK. ۲۰۱۴.
  ۱۴. Pittaro Michael, Global Perspectives on Reforming the Criminal Justice System, IGI Global, ۲۰۲۱.
  ۱۵. Pifferi, Michele, Reinventing Punishment: A Comparative History of Criminology and Penology in the Nineteenth and Twentieth Centuries, Oxford, ۲۰۱۶.
  ۱۶. Primoratz, Igor, Justifying Legal Punishment, printed in U.S.A, Humanities Press International, First publish, ۱۹۸۹.
  ۱۷. Scott, David K., Penology, SAGE Course Companions, ۲۰۰۸.
  ۱۸. Shoham, Shlomo Giora, Ori Beck, Martin Kett, International Handbook of Penology and Criminal Justice, CRC Press. ۲۰۰۷.
  ۱۹. Stanley, Elizabeth, Human Rights and Incarceration: Critical Explorations, Springer International Publishing, Palgrave Macmillan, ۲۰۱۸.
  ۲۰. Tonry, Michael, Why Punish? How Much? A Reader on Punishment, Oxford University Press, ۲۰۱۱.
  ۲۱. Van Zyl Smit, Dirk, Catherine Appleton, Life Imprisonment and Human Rights, Bloomsbury Hart Publishing. ۲۰۱۶.
  ۲۲. Walker, Nigel, Why punish?, Oxford University Press, ۱۹۹۱.

عنوان درس به فارسی:		جامعه شناسی کیفری	
عنوان درس به انگلیسی:		Penal Sociology	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف-هدف کلی:

۱. تکمیل دانش با روش های تجزیه و تحلیل؛ تفسیر و بررسی عوامل اجتماعی و جامعه شناختی موثر در شکل گیری نظام عدالت کیفری
۲. ارزیابی انتقادی روش های رایج و اثربخشی مداخله عدالت کیفری در قلمرو جامعه شناسی کیفری

ب-اهداف ویژه:

۱. تقویت درک جامعه شناسانه نسبت به قوانین کیفری و نهادهای عدالت کیفری
۲. تولید داده های پژوهشی و تجربی مورد نیاز برای اصلاح نظام عدالت کیفری
۳. تحلیل نظریه های موجود در حوزه جامعه شناسی کیفری
۴. شناسایی تاثیرات مختلف مجازات بر سایر نهادهای اجتماعی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. تحلیل جامعه شناختی نهادهای کیفری و اصول حاکم بر آن (سازمان پلیس، ضابطان خاص، دستگاه قضایی (نظام تعقیب کیفری-دادسرا و نظام دادرسی و صدور حکم- دادگاه و نهاد وکالت)
۲. جامعه شناسی مجازات ها (شرعی و عرفی) و تعیین مجازات (کیفردهی)
۳. مطالعه جامعه شناسی محدود کردن آزادی عمل قضات
۴. تفسیرهای قضایی در مورد بزه دیدگان
۵. جامعه شناسی جرم و مجازات (تحلیل جامعه شناسی اعدام، زندان، جایگزین های حبس و ...)
۶. نگرش مردم به نظام عدالت کیفری
۷. نیروهای اجتماعی موثر در شکل گیری مجازات
۸. نظریات درو کهایم، فوکو، گارلند و... در زمینه جامعه شناسی مجازات ها؛ ماکس وبر و... به جامعه شناسی حقوق و جامعه شناسی کیفری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

موضوعات عمدتاً در قالب بحث‌های گروهی و مشارکت فعال دانشجویان تعقیب می‌شود

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۵۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۵۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع

۱) منابع فارسی:

۱. جعفری، مجتبی؛ جامعه‌شناسی حقوق کیفری، نشر میزان، ۱۳۹۲.
۲. جوان جعفری بجنوردی، عبدالرضا؛ ساداتی، محمدجواد؛ ۱۳۹۶؛ ماهیت فلسفی و جامعه‌شناسی کیفر: تاملی در چیستی و کارکرد کیفر؛ تهران، نشر میزان
۳. جوان جعفری، عبدالرضا؛ فرهادی آلاشتی، زهرا و ساداتی، محمدجواد؛ بازدارندگی و سنجش آن در فلسفه کیفر، پژوهشنامه حقوق کیفری، سال هفتم، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۵.
۴. جوان جعفری، عبدالرضا و فرهادی آلاشتی، زهرا؛ تاملی بر خوانش فیلسوفان اصالت فایده از بازدارندگی کیفر مرگ، مجلس و راهبرد، سال ۲۶، شماره ۱۰۰، زمستان ۱۳۹۸.
۵. صانعی، پرویز؛ حقوق و اجتماع: رابطه حقوق با عوامل اجتماعی و روانی، انتشارات طرح نو، ۱۳۸۹.
۶. عزیزاده، عبدالرضا؛ مبانی رویکرد اجتماعی به حقوق (جستاری در نظریه‌های جامعه‌شناسی حقوق و بنیادهای حقوق ایران)، انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۸.
۷. عابدی نژاد مهرآبادی، زهرا و فرجیها، محمد؛ رویکرد کثرت‌گرایی فرهنگی به عدالت کیفری؛ مطالعه موردی سیاست‌ها و رویه‌های پلیسی، پژوهشنامه حقوق کیفری، سال هفتم، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۵.
۸. فرجیها، محمد؛ تاثیر مشارکت شغلی زنان در حوزه عدالت کیفری، مجموعه مقاله‌ها، نتایج کارگروه‌ها و اسناد نخستین همایش بین‌المللی زن و حقوق کیفری، گذشته، حال و آینده، تهران، آذر ۱۳۸۳، صص ۱۸۳-۲۰۱.
۹. قاسمی کهریزسنگی، راضیه و فرجیها، محمد؛ چالش عدالت و کارایی در گفتمان مدیریت‌گرایی کیفری با تاکید بر حقوق ایران، آموزه‌های حقوق کیفری، شماره ۹، بهار و تابستان ۱۳۹۴.
۱۰. لوی برون، هانری و دیگران؛ مترجم: مصطفی رحیمی، حقوق و جامعه‌شناسی، نشر سروش، تهران، ۱۳۷۱.
۱۱. نوربر، رولان؛ مترجم: امیر نیک‌پی، انسان‌شناسی حقوقی، نشر جنگل، ۱۳۸۵.
۱۲. یوسفی، حسن و جوان جعفری، عبدالرضا؛ فلسفه ارباب در بوته نقد تجربی (ارزیابی بازدارندگی مجازات حبس و جزای نقدی در شهر مشهد)، دیدگاه‌های حقوق قضایی، شماره ۹۳، بهار ۱۴۰۰.

۲) منابع انگلیسی:

۱. Bruce A. Green; Samuel J. Levine; Disciplinary Regulation of Prosecutors as a Remedy for Abuses of Prosecutorial Discretion: A Descriptive and Normative Analysis, ۱۴ Ohio St. J. Crim. L. ۱۴۳ (۲۰۱۶).
۲. Choe, D. H.; Discretion at the Pre-Trial Stage: A Comparative Study, Eur J Crim Policy Res (۲۰۱۴) ۲۰:۱۰۱-۱۱۹.
۳. Dandurand, Yvon; The Role of Prosecutors in Promoting and Strengthening the Rule of Law, Crime Law Soc Change (۲۰۰۷) ۴۷:۲۴۷-۲۵۹.
۴. David Alan Sklansky; The Nature and Function of Prosecutorial Power, ۱۰۶ J. Crim. L. & Criminology ۴۷۳ (۲۰۱۶).
۵. Fairfax, Jr, Roger A.; Delegation of the Criminal Prosecution Function to Private Actors, *University of California, Davis* [Vol. ۴۳:۴۱۱-۴۵۶].
۶. Garoupa, N, Ogun, A & Sanders, A ۲۰۱۱, "The Investigation and Prosecution of Regulatory Offences: Is There An Economic Case for Integration?" Cambridge Law Journal, vol ۷۰, no. ۰۱, pp. ۲۲۹-۲۵۹.
۷. Helmke, Gretchen; Courts Under Constraints (JUDGES, GENERALS, AND PRESIDENTS IN ARGENTINA), Cambridge University Press, ۲۰۰۵.
۸. Jehle, Jörg-Martin; Smit, Paul; Zila, Josef; The Public Prosecutor as Key-Player: Prosecutorial Case-Ending Decisions, Eur J Crim Policy Res (۲۰۰۸) ۱۴:۱۶۱-۱۷۹.
۹. Jason Kreag; Prosecutorial Analysis, ۹۴ Wash. U. L. Rev. ۷۷۱ (۲۰۱۷).
۱۰. Jehle, Jörg-Martin; PROSECUTION IN EUROPE: VARYING STRUCTURES, CONVERGENT TRENDS, European Journal on Criminal Policy and Research ۸: ۲۷-۴۱, ۲۰۰۰.
۱۱. Khan, Masood; A. Shah Kakakhel, Niaz; J Dubnick, Melvin; Prosecuting Corruption: The Case of Pakistan, American Society for Public Administration ۲۶-۲۷ March ۲۰۰۴.
۱۲. Kieso, Douglas; Unjust Sentencing and the California Three Strikes Law, LFB Scholarly Publishing LLC New York ,۲۰۰۵.
۱۳. Lawson, Edward Eugene; Causes and Consequences of Police Militarization, Degree of Doctor of Philosophy in Political Science, ۲۰۱۹.
۱۴. Lewis, Marianne; Wade Christopher; de Cavarlay, Bruno Aubusson; Well-informed? Well Represented? Well Nigh Powerless? Victims and Prosecutorial Decision-making, Eur J Crim Policy Res (۲۰۰۸) ۱۴:۲۴۹-۲۶۱.
۱۵. Lochner, Todd; Apollonio, Dorie E.; The Effect of a Prosecutor's Gender on Federal Prosecutorial Decision Making and Area of Practice, Paper prepared for presentation at the annual meeting of the Western Political Science Association; Portland, OR (March ۲۰۱۲).
۱۶. Mariano Gaitan, Prosecutorial Discretion in the Investigation and Prosecution of Massive Human Rights Violations: Lessons from the Argentine Experience, ۳۲ Am. U. Int'l L. Rev. ۵۳۹ (۲۰۱۷).
- ۱۷.
۱۸. Marie Manikis; Peter Grbac; Bargaining for Justice: The Road towards Prosecutorial Accountability in the Plea Bargaining Process, ۴۰ Man. L.J. ۸۵ (۲۰۱۷).

۱۹. Na, Chongmin; Choo, Tae, Klingfuss, Jeffrey A.; he Causes and Consequences of Job-Related Stress among Prosecutors, Southern Criminal Justice Association ۲۰۱۷.
۲۰. Nethercott, Frances; Russian Legal Culture Before and After Communism Criminal justice, politics, and the public sphere, Routledge, ۲۰۰۷.
۲۱. O'Neill, Megan; Marks, Monique; Singh, Anne-Marie; Police Occupational Culture: New Debates And Directions, Sociology of Crime, Law And Deviance, Vol ۸, Elsevier, ۲۰۰۷.
۲۲. Restrepo, Elvira María; Colombian Criminal Justice in Crisis Fear and Distrust, PALGRAVE MACMILLAN, ۲۰۰۳.
۲۳. Ronald F. Wright and Rodney L. Engen, Charge Movement and Teories of Prosecutors, ۹۱ Marq. L. Rev. ۹ (۲۰۰۷).
۲۴. Simon, Jonathan; Governing Through Crime How the War on Crime Transformed American Democracy and Created a Culture of Fear, Oxford University Press, ۲۰۰۷.
۲۵. Wadie E. Said; Limitless Discretion in the Wars on Drugs and Terror, ۸۹ U. Colo. L. Rev. ۹۳ (۲۰۱۸).

عنوان درس به فارسی:		حقوق کیفری کشورهای اسلامی	
عنوان درس به انگلیسی:		Criminal law of Islamic Countries	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف- هدف کلی:

۱. آشنایی تحلیلی و انتقادی دانشجویان با خاستگاه‌ها، رویکردها، ساختارها و اهداف حقوق کیفری کشورهای اسلامی
۲. بررسی موقعیت نظام حقوق کیفری کشورهای اسلامی و بیان نقاط ضعف و قوت قوانین داخلی در مقایسه با آنها و بهره‌گیری از الگوی مطلوب در حوزه‌های مختلف کیفری

ب-اهداف ویژه:

۱. تحلیل تحولات حقوق کیفری در کشورهای اسلامی و چگونگی گذار آنها از دوران قدیم به دوران جدید
۲. شناخت منابع و نیروهای الهام‌بخش حقوق کیفری در کشورهای اسلامی
۳. بررسی مقایسه‌ای اصول و قواعد کلی حقوق کیفری کشورهای اسلامی
۴. ایجاد زمینه‌ی تفاهم و تعامل حقوقی بیشتر میان کشورهای اسلامی در امور کیفری

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. چهارچوب مفهومی و مصداق‌های سیاسی کشورهای اسلامی
۲. دورنمای تاریخی حقوق کیفری در کشورهای اسلامی
۳. جدال سنت و مدرنیته در حقوق کیفری کشورهای اسلامی
۴. گونه‌شناسی حقوق کیفری کشورهای اسلامی: وفاداران به فقه اسلامی، الهام‌گرفتنگان از سنت رومی ژرمنی، اقتباس کنندگان از سنت کامن لایی
۵. خاستگاه‌ها، ساختارهای کلی و سلسله‌مراتبی حقوق کیفری کشورهای اسلامی
۶. حقوق کیفری ماهوی و محتوای آن: جرم؛ تقسیمات و عناصر سازنده آن، مجرم و مسؤولیت وی، ضمانت اجراها و دسته‌بندیهای آنها
۷. حقوق کیفری شکلی و محتوای آن: مراجع قضایی و دسته‌بندیهای آنها، آیین رسیدگی و مراحل آن، نظام ادله اثبات وقایع کیفری، حقوق اصحاب دعوا و عناصر سازنده دادرسی منصفانه
۸. تحلیل تطبیقی یک جرم سنتی در قوانین کیفری چند کشورهای اسلامی نظیر قتل، جعل یا کلاهبرداری و یک جرم نوپدید نظیر پولشویی، تروریسم، حمایت مالی از تروریسم، جرم سیاسی، جرایم سایبری یا جرایم زیست محیطی

۹. جرایم مرتبط با قاچاق کالا و قاچاق مواد مخدر میان جمهوری اسلامی ایران و کشورهای اسلامی همسایه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. بهره‌گیری از روش‌های ترکیبی در ارائه درس؛ شامل سخنرانی و روش تعاملی
۲. تحلیل انتقادی مباحث با مشارکت و تبادل نظر دانشجویان
۳. تحلیل مقایسه‌ای و انتقادی نمونه‌هایی از قوانین و آرای قضایی کیفری چند کشور اسلامی

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- . فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال تحصیلی از جمله ارائه‌ی کنفرانس، تهیه و ارائه‌ی گزارش: بیست درصد
- . ارائه‌ی تحقیق کلاسی در پایان نیم‌سال: بیست درصد
- . آزمون پایان نیم‌سال: شصت درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اتاق تدریس، رایانه و نمایشگر، دسترسی به اینترنت و کتابخانه‌های حقیقی و مجازی

چ) منابع:

۱) منابع فارسی:

۱. امام، محمد کمال‌الدین؛ المسؤولية الجنائية: أسسها و تطورها، بيروت: المؤسسة الجامعية للدراسات و النشر و التوزيع، ۱۹۹۱.
۲. بهنام، رمسيس؛ النظرية العامة للقانون الجنائي، القاهرة: دار النهضة العربية، دون رقم الطباعة، ۱۹۸۷.
۳. حومد، عبدالوهاب؛ المفصل في شرح قانون العقوبات: المسؤولية الجنائية، الجزء الثاني، بيروت: مؤسسة نوفل، الطبعة الأولى، ۱۹۸۵ م.
۴. حومد، عبدالوهاب؛ شرح القانون الجزائي الكويتي، جامعه الكويت، ۱۹۷۲ م.
۵. الزلمي، مصطفى إبراهيم؛ المسؤولية الجنائية في الشريعة الإسلامية: دراسة مقارنة، بغداد: مطبعة أسد، ۱۹۸۱.
۶. عاليه، سمير؛ أصول قانون العقوبات، القسم العام، بيروت: المؤسسة الجامعية للدراسات و النشر و التوزيع، الطبعة الأولى، ۱۹۹۶.
۷. ....؛ قانون العقوبات، القسم العام، بيروت، المؤسسة الجامعية، ۱۹۹۲.
۸. ....؛ موسوعة الاجتهادات الجزائية، المؤسسة الجامعية، ۱۹۹۳.
۹. عبدالمنعم، سليمان و محمد عوض، عوض؛ النظرية العامة للقانون الجزائي اللبناني، نظريه الجريمه والمجرم، بيروت: المؤسسة الجامعية للدراسات و النشر و التوزيع، الطبعة الأولى، ۱۹۶۶.
۱۰. العوجي، مصطفى؛ القانون الجنائي العام: المسؤولية الجنائية، الجزء الثاني، بيروت: مؤسسه نوفل، الطبعة الأولى، ۱۹۸۵.
۱۱. ....؛ النظرية العامة للجريمه، بيروت، مؤسسه نوفل، ۱۹۸۸.
۱۲. محمد عوض، عوض؛ قانون العقوبات، القسم العام، اسكندرية: دار المطبوعات الجامعية، ۱۹۸۰.
۱۳. نجيب حسني، محمود؛ النظرية العامة للقصد الجنائي، القاهرة، الطبعة الثانية، ۱۹۷۴.

۲) قوانين:

۱. قانون العقوبات المصري ۱۹۳۷ وفقاً لأحدث التعديلات، الصادر في ۲۰ نوفمبر عام ۲۰۲۱

۲. قانون العقوبات اللبناني ۱۹۴۳ وفقاً لأحدث التعديلات، الصادر في عام ۲۰۲۰
۳. قانون العقوبات العراقي ۱۹۶۹ وفقاً لأحدث التعديلات
۴. قانون العقوبات السوري ۱۹۴۹ وفقاً لأحدث التعديلات
۵. قانون العقوبات السوداني ۱۹۹۱ وفقاً لأحدث التعديلات
۶. قانون العقوبات لدولة قطر، ۲۰۰۴ بتعديل بعض الأحكام سنه ۲۰۲۰
۷. قانون العقوبات لدولة الإمارات العربية المتحدة ۱۹۸۷ وفقاً لأحدث التعديلات لسنة ۲۰۰۵، ۲۰۰۶ و ۲۰۲۱
۸. مشروع نظام العقوبات، المملكة العربية السعودية.

(۳) منابع انگلیسی:

۱. . Pakistan Penal Code 1860 [PPC]
۲. . Turkish Criminal Code No. 5237 dated ۲۶,۰۹,۲۰۰۴.
۳. Penal Code of Malaysia(Act ۵۷۴), ۲۰۱۸.

عنوان درس به فارسی:		آیات الاحکام کیفری	
عنوان درس به انگلیسی:		Penal Criminal Verses	
دروس پیش نیاز:	ندارد	پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:	ندارد	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف-اهداف کلی:

ایجاد و افزایش توان تحلیل اجتهادی و قدرت استنباط از آیات مربوط به احکام جزایی قرآن مجید.

ب-اهداف ویژه:

مطالعه عمیق و تبیین آیات الاحکام جزایی، تفسیر فقهی- حقوقی این آیات همراه با استنباط احکام مستفاد از آنها با توجه به بافتار نزول آیات و محیط پیدایش اسلام و توجه به فلسفه احکام کیفری

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱) آیات مربوط به حقوق جزای اختصاصی

۱-۱ کتاب حدود

۱-۱-۱ حد زنا: سوره نساء آیات ۱۵ و ۱۶

۱-۱-۲ حد لواط و مساحقه:

الف- سوره نور آیه ۲

ب- سوره مائده آیه ۴۱

۱-۱-۳ حد قذف: سوره نور آیات ۴ و ۲۳

۱-۱-۲ حد سرقت: سوره مائده آیه ۳۸

۱-۱-۳ حد محارب: سوره مائده آیات ۳۳ و ۳۴

۱-۲ کتاب قصاص

۱-۲-۱ اقسام قتل و مجازات های آن: سوره نساء آیات ۹۲ و ۹۳

۱-۲-۲ میزان قصاص: سوره مائده آیات ۴۵ و ۳۲

۱-۲-۳ اثبات قصاص در جنایات:

الف- سوره بقره آیات ۱۷۹ و ۱۷۸

ب- سوره شوری آیات ۴۱ و ۴۰

۴-۲-۱ اختیار ولی دم در قصاص: سوره اسراء آیه ۳۳
۳-۱ کتاب دیات:

زمان تعلق دیه سقط جنین: سوره مومنون آیه ۱۳-۱۵

۲) آیات مربوط به حقوق جزای عمومی

۲-۱ اصل قانونی بودن مجازات‌ها:

الف- سوره اسراء آیه ۱۷

ب- سوره بقره آیه ۱۰۲

۲-۲ اصل شخصی بودن جرم و مجازات:

الف- سوره انعام آیه ۱۶۳

ب- سوره بقره آیه ۲۸۵

۲-۳ عوامل رافع مسئولیت:

۲-۳-۱ اکراه: سوره نحل آیه ۱۰۶

۲-۳-۲ اضطرار:

الف- سوره بقره، آیه ۱۷۳

ب- سوره مائده، آیه ۳

۲-۴ معاونت در جرم: سوره مائده آیات ۲ و ۸

۲-۵ تناسب جرم و مجازات:

الف- سوره بقره آیه ۱۹۴ و ۱۷۸

ب- سوره شوری آیه ۴۰ و ۴۲

ج- سوره نحل آیه ۱۲۶

۲-۶ اهداف مجازات:

الف- اثر سوء جرم بر نفس انسان: سوره اسراء آیه ۷

ب- پاسداشت حریم الهی: سوره حج آیه ۳۰

ج- تنظیم روابط بین افراد و برقراری نظم و امنیت و اجرای عدالت درباره مجرمین: سوره بقره: آیه ۲۵۹

۲-۷ عدم جواز مجازات غیر جانی: سوره نجم ۳۶-۳۷

۲-۸ حفظ حریم و ضرورت حفظ آبروی مؤمن: سوره نور آیات ۱۹ و ۵۹

۳) رویکردهای کلی قرآن مجید در بیان احکام کیفری

۳-۱ رویکرد کمینه قرآن مجید به بیان احکام کیفری

۳-۲ واقع‌گرایی قرآن مجید در بیان احکام مورد نیاز

۳-۳ توجه به بیان مقاصد و اهداف احکام

۳-۴ نسخ و منسوخ در آیات جزایی

۳-۵ آمیزش کیفر در قرآن مجید با عفو، رحمت و سقوط کیفر با توبه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

تدریس به وسیله استاد و ارائه کنفرانس به وسیله دانشجویان و انجام تحقیقات متناسب با موضوع درس و تطبیق آن با مباحث حقوق جزا

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۴۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۶۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) منابع:

۱) منابع عربی:

۱. راوندی، قطب الدین، فقه القرآن، قم، کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی، ۱۳۶۴
۲. جزائری، احمد بن اسماعیل، فلائد الدرر فی بیان آیات الأحکام بالأثر، بیروت، مؤسسه الوفا، ۱۴۰۴
۳. سیوری (فاضل مقداد) مقداد بن عبدالله، کنز العرفان فی فقه القرآن، تهران، مرتضوی، ۱۳۷۳
۴. قرطبی، محمد بن احمد، **الجامع لأحكام القرآن**، چاپ اول، بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۰.
۵. مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، زبدہ البیان فی أحكام القرآن، تهران، المکتبه المرتضویه، ۱۳۶۳
۶. یزدی، محمد، فقه القرآن، قم، مؤسسه اسماعیلیان، ۱۳۷۳

۲) منابع فارسی:

۱. ایازی، سید محمد علی، فقه پژوهی قرآنی: درآمدی بر مبانی نظری آیات الاحکام، قم، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۰
۲. گرجی، ابوالقاسم؛ آیات الاحکام؛ تهران، میزان، ۱۴۰۱
۳. عمید زنجانی، عباسعلی، آیات الاحکام «حقوقی-کیفری»، تهران، مجد، ۱۳۹۵
۴. فاضل کاظمی، محمدجواد؛ مسالک الافهام الی آیات الاحکام، تهران، مرتضوی، ۱۳۶۷
۵. قبله‌ای خوبی، خلیل، آیات الاحکام مدنی و جزایی، تهران، سمت، ۱۳۹۱
۶. مدیرشانه‌چی، کاظم، آیات الاحکام، تهران، سمت، ۱۴۰۱

عنوان درس به فارسی: قواعد فقه کیفری		عنوان درس به انگلیسی: Principles of Criminal Fiqh	
نوع درس و واحد			
☐ پایه ☒ نظری	ندارد		دروس پیش نیاز:
☐ تخصصی ☐ عملی	ندارد		دروس هم نیاز:
☐ اختیاری ☒ نظری-عملی		۲	تعداد واحد:
☐ رساله / پایان نامه		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

الف- هدف کلی:

- شناخت تفصیلی، استدلالی و کاربردی دانشجویان با قواعد فقهی کیفری به منظور برطرف کردن خلاءهای قوانین کیفری.
- تکمیل آشنایی دانش دانشجویان با شیوه‌های استدلال و استنباط و تقویت فهم آن‌ها از منابع و تسلط بر مبانی احکام کیفری

ب-اهداف ویژه:

- تعمیق شناخت خاستگاه احکام جزئی کیفری
- افزایش توان استنباط احکام کیفری از منابع شرعی برای فهم دیدگاه‌های فقهی در موارد سکوت قوانین جزایی
- قدرت بر استدلال و استنباط از قوانین کیفری

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

* در این درس شماری از قواعد فقه کیفری به صورت تحلیلی بررسی می‌شود. در بحث از هر قاعده، مباحث ذیل مطرح خواهد شد:

- متن قاعده
  - مفردات قاعده
  - مفاد اجمالی قاعده
  - مبانی و ادله اعتبار قاعده
  - قلمرو قاعده
  - کاربرد قاعده در حقوق کیفری (مجاری قاعده در فقه و حقوق)
  - استثنائات احتمالی قاعده
  - همپوشانی و شباهت قاعده با قواعد مشابه و قواعد موجود در نظام‌های حقوق عرفی
۱. قاعده درأ
  ۲. قاعده قبح عقاب بلایان
  ۳. قاعده الحاکم ولی من لا ولی له

۴. اصول و قواعد حاکم بر دفاع مشروع

۵. قواعد حاکم بر تسبیب در اتلاف نفوس

۶. قاعده احتیاط در دماء

۷. قاعده تناسب میان جرم و مجازات

۸. قاعده تقدم حق الناس بر حق الله

۹. قاعده سقوط مجازات با توبه بزه کار و قاعده جبّ

۱۰. مقتضای قاعده در فرض تعدد و تکرار جرایم مستوجب حد

۱۱. مقتضای قاعده در فرض جنایات عمدی متعدد و جنایات متعدد موجب ديه

۱۲. دامنه اختیار عفو حاکم

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

این درس با مشارکت فعال دانشجویان ارائه می شود. تکمیل دانش دانشجویان با مبانی احکام و مقررات جزایی باید به گونه ای باشد که آنان توان استنباط احکام از منابع اصلی و قوانین را پیدا کنند. استاد تلاش می کند افزون بر تدریس تحلیلی چند قاعده هر یک از دانشجویان را موظف نماید تا یک قاعده فقه جزایی را عمیقاً مطالعه کنند و نتیجه پژوهش خود را در حضور استاد و دیگر دانشجویان ارائه نماید.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۵۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۵۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع:

۱) منابع عربی:

۱. بجنوردی، سید محمد حسن، القواعد الفقهیه، قم، الهادی، ۱۳۷۷.
۲. ربانی گلپایگانی، محمد حسن، قاعده الدرء، مؤسسه نشر اسلامی، قم، ۱۳۹۸
۳. زارعی سبزواری، عباسعلی، القواعد الفقهیه (۱۷ جلد)، قم، مؤسسه انتشارات اسلامی، ۱۳۸۹.
۴. سبحانی، جعفر، ایضاحات السنیه للقواعد الفقهیه، قم، مؤسسه الامام الصادق، ۱۳۹۳
۵. سیوری حلی، مقداد بن عبدالله؛ نضد القواعد الفقهیه، قم، انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی، ۱۴۰۳ه
۶. عاملی، شهید ثانی؛ تمهید القواعد، قم، مکتب الاعلام الإسلامی، ۱۳۷۴
۷. عزام، عبدالعزیز؛ القواعد الفقهیه، قم، دارالحدیث، ۲۰۰۵
۸. فاضل لنکرانی، محمد، القواعد الفقهیه، قم، مرکز فقهی ائمه اطهار (ع)، ۱۳۸۳

۹. فقیه، محمد تقی؛ قواعد الفقه، قم، دارالاضواء، ۱۹۸۷
۱۰. مکارم شیرازی، ناصر، القواعد الفقهیه، قم، : مدرسه الامام علی بن ابی طالب، ۱۳۷۰
۱۱. مکی، محمد (شهید اول)، القواعد و الفوائد، قم، مکتبه المفید، ۱۳۵۸ق.
۱۲. مراغی، سید میر عبدالفتاح، العناوین، قم، مؤسسه نشر اسلامی، چاپ سوم، ۱۴۲۹ق.

۲) منابع فارسی :

۱. بجنوردی، سید محمد، قواعد فقهیه، تهران، نشر معاد، ۱۳۷۲
۲. حاجی ده آبادی، احمد؛ قواعد فقه دیات، تهران، سازمان فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۳
۳. حاجی ده آبادی، احمد؛ قواعد فقه جزایی، تهران، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۷
۴. عمید زنجانی، عباسعلی؛ قواعد فقه بخش حقوق جزا، تهران، سمت، ۱۳۸۶
۵. قبله ای خویی، خلیل؛ قواعد فقه بخش جزا، سازمان سمت، ۱۳۸۰
۶. محقق داماد، سید مصطفی؛ قواعد فقه بخش جزا، مرکز نشر اسلامی، ۱۳۷۹

